SBÍRKA VZOROVÝCH ÚLOH Z PŘIJÍMACÍCH TESTŮ (JPZ, 8LETÁ GYMNÁZIA)

# Český jazyk 06 – Literární výchova

Literární druhy a žánry, tropy, rým, próza a poezie

Celkem úloh z ostrých testů: **67** · roky 2017–2026, všechny varianty

Každá úloha pochází z reálného přijímacího testu Cermat. U každé je uveden **zdroj** (rok, termín, varianta, číslo úlohy), **zadání** (včetně výchozího textu, je-li třeba), **správná odpověď** a – pokud je k dispozici oficiální řešení – i **vysvětlení**. Úlohy jsou seskupené podle podtémat.

Literární druhy a žánry (3) · Poetické prostředky a tropy (17) · Rým, verš, sloka (31) · Umělecký a neumělecký text, próza a poezie (16)

## Literární druhy a žánry

3 úloh

C5PAD17C0T01 · 2017 – 1. řádný termín (A) · úloha 21 · 1 b.

**VÝCHOZÍ TEXT**

(**1**) Byl jeden král, byl starý,
už netěšil ho svět.
Netěšily ho dary.
Ten král rád jedl med!
(**2**) Tak rád ho jedl z misky,
rád **strkal** do něj nos.
Měl medu plné pysky
a trůn měl plný vos.
(**3**) Když jedl med, trůn zářil,
když nejedl, trůn zhas.
Ten král se šťastně tvářil
a tak mu plynul čas.
(**4**) Na jeho sladkém nose,
jenž svítil jako báň,
se zalíbilo vose.
A usedla si naň.
(**5**) Král nehněval se na ni.
Ten starý král byl rád.
Čechral si bradu dlaní
a chtělo se mu spát.
(**6**) Ten král hrál na mandoru…
Ach, co jej napadlo
důvěřovati tvoru,
který má žahadlo…
(**7**) Když jednou setmělo se
a začal padat sníh,
král omluvil se vose
a třikrát mocně kých!
(**8**) Ta vosa byla podlá.
Ten nevděčný tvor zhrd.
Ta vosa krále bodla
a král měl z toho smrt…
(V. Nezval, Manon Lescaut)

Která z následujících možností nejlépe vystihuje vlastnost krále projevující se v sedmé sloce výchozího textu?

A. bezcitnost
B. odměřenost
C. ohleduplnost
D. bezohlednost

**SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ:** **C)**

**VYSVĚTLENÍ**

Král se před kýchnutím omluvil vose, čímž projevil ohleduplnost.

**C5PBD17C0T02 · 2017 – 2. řádný termín (B) · úloha 2.1 · 0,5 b.**

**VÝCHOZÍ TEXT**

(1) Taková stará velryba,
ta už se ani nehýbá.
Všechno zná a všude byla,
oceány prošmejdila,
vzhůru dolů a pak znova,
od Japonska dolů k pólu,
přes ta moře Sargasová.
Zná i létající ryby,
i co které želvě chybí,
který žralok se kde žení,
i proč voda suchá není.
(2) Ví, proč racek v bouři křičí
a proč moře není ničí –
je to moudrá stará teta.
Strašně stará.
Pětsetletá.
(3) A jak si tak v moři spí,
kolem plují sardinky,
rozpustilé dívčinky.
„Tiše, holky! Teta dřímá!"
„Proč ta teta dřímá stále?"
„Stará teta dřímá stále,
že už je jí moře malé."
(J. Kainar, Velryba, upraveno)

Rozhodněte, zda je následující tvrzení pravdivé (A), nebo ne (N):

**2.1** Výchozí text je bajka.

**SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ:** **N)**

**VYSVĚTLENÍ**

Text je veršovaná báseň, v níž sice vystupují zvířata, ale postrádá základní znaky bajky (krátký příběh s ponaučením, zvířata jednající jako lidé).

C5PCD26C0T03 · 2026 – 1. náhradní termín (C) · úloha 9 · 1 b.

**VÝCHOZÍ TEXT**

(**1**) Jednoho rána Sam Carraclough prodal kolii Lassii. Přišel totiž o práci dělníka v dole a patnáct liber, které za fenku dostal, představovalo víc než jeho tři týdenní mzdy. Ve čtyři hodiny odpoledne jeho syn Joe našel travnatý kout školního dvora prázdný. Když doma zjistil, co se stalo, srdce mu sevřel smutek. Lassie, jeho věrná společnice, měla nyní nového pána – vévodu z Rudlingu. Joe pochopil, že fenka na něj už nikdy čekat nebude.

Jenže hned druhý den ve čtyři odpoledne Lassie vzorně seděla na obvyklém místě. Joe se zaradoval. Možná táta sehnal práci. Jestli to tak je, třeba mu teď rodiče dovolí, aby si Lassii nechal. Už záhy se ale ukázalo, že se mýlil. Do domku Carracloughových **vtrhl** správce vévodova psince a začal řvát: „To jsou teda finty. Vycvičili jste psa, aby se vracel za Joem. Teď ho chcete **střelit** někomu dalšímu." Pak Hynes odvlekl Lassii zpět a **zahradil** jí všechny možné únikové cesty z kotce. Jenže následujícího dne Lassie opět utekla.

„Odveď ji zpět a řekni jí, ať už neutíká," přikázal Joeovi táta. Když chlapec plnil otcovo přání, plakal. Dojemnou scénu sledovala zpoza křoví vévodova vnučka Priscilla.

(**2**) O týden později vévoda odcestoval na svůj zámek ve Skotsku a vzal s sebou i Lassii. Zanedlouho události nabraly rychlý spád. Hynes se s Lassií procházel po zámeckém pozemku, obehnaném silnou zdí s jedinou bránou. Náhle se fenka vysmekla z obojku a pelášila pryč. Hynes se rozběhl za ní. Jakožto správce psince dostával osm liber týdně a nechtěl o ně **přijít**. Priscilla zrovna otevírala bránu, když uslyšela křik: „Slečno, zavřete bránu!" Skoro ho poslechla, ale vtom si vzpomněla, jak onehdy viděla toho chudého kluka loučit se s Lassií. Rozhodla se proto jinak a zabouchla bránu sídla až vteřinu poté, co fenka proběhla. Téměř neslyšně špitla: „Hodně štěstí, Lassie." Kolie neomylně zamířila na jih, do vsi Greenall Bridge za Joem.

*(R. Wellsová: Lassie se vrací; upraveno)*

Tvrzení č. 1: Výchozí text je bajka.

Tvrzení č. 2: Výchozí text vypráví chlapec Joe.

Je některé z výše uvedených tvrzení pravdivé?

A. Pravdivé je pouze tvrzení č. 1.
B. Pravdivé je pouze tvrzení č. 2.
C. Pravdivé je každé z těchto tvrzení.
D. Pravdivé není žádné z těchto tvrzení.

**SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: D)**

## Poetické prostředky a tropy

17 úloh

C5PAD17C0T01 · 2017 – 1. řádný termín (A) · úloha 20c · 0,5 b.

**VÝCHOZÍ TEXT**

(**1**) Byl jeden král, byl starý,
už netěšil ho svět.
Netěšily ho dary.
Ten král rád jedl med!
(**2**) Tak rád ho jedl z misky,
rád **strkal** do něj nos.
Měl medu plné pysky
a trůn měl plný vos.
(**3**) Když jedl med, trůn zářil,
když nejedl, trůn zhas.
Ten král se šťastně tvářil
a tak mu plynul čas.
(**4**) Na jeho sladkém nose,
jenž svítil jako báň,
se zalíbilo vose.
A usedla si naň.
(**5**) Král nehněval se na ni.
Ten starý král byl rád.
Čechral si bradu dlaní
a chtělo se mu spát.
(**6**) Ten král hrál na mandoru…
Ach, co jej napadlo
důvěřovati tvoru,
který má žahadlo…
(**7**) Když jednou setmělo se
a začal padat sníh,
král omluvil se vose
a třikrát mocně kých!
(**8**) Ta vosa byla podlá.
Ten nevděčný tvor zhrd.
Ta vosa krále bodla
a král měl z toho smrt…
(V. Nezval, Manon Lescaut)

20.3 Rozhodněte, zda se ve čtvrté sloce vyskytuje přirovnání (A – pravdivé, N – nepravdivé).

**SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: A**

**VYSVĚTLENÍ**

Ve čtvrté sloce se vyskytuje přirovnání: *nos svítil jako báň*.

C5PBD17C0T02 · 2017 – 2. řádný termín (B) · úloha 2.2 · 0,5 b.

**VÝCHOZÍ TEXT**

(1) Taková stará velryba,
ta už se ani nehýbá.
Všechno zná a všude byla,
oceány prošmejdila,
vzhůru dolů a pak znova,
od Japonska dolů k pólu,
přes ta moře Sargasová.
Zná i létající ryby,
i co které želvě chybí,
který žralok se kde žení,
i proč voda suchá není.
(2) Ví, proč racek v bouři křičí
a proč moře není ničí –
je to moudrá stará teta.
Strašně stará.
Pětsetletá.
(3) A jak si tak v moři spí,
kolem plují sardinky,
rozpustilé dívčinky.
„Tiše, holky! Teta dřímá!"
„Proč ta teta dřímá stále?"
„Stará teta dřímá stále,
že už je jí moře malé."
(J. Kainar, Velryba, upraveno)

Rozhodněte, zda je následující tvrzení pravdivé (A), nebo ne (N):
**2.2** Ve třetí části výchozího textu se vyskytuje oslovení.

**SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: A)**

**VYSVĚTLENÍ**

Ve třetí části textu se vyskytuje oslovení: „Tiše, holky! Teta dřímá!"

C5PBD17C0T02 · 2017 – 2. řádný termín (B) · úloha 2.3 · 0,5 b.

*K témuž výchozímu textu výše.*

Rozhodněte, zda je následující tvrzení pravdivé (A), nebo ne (N):
**2.3** V prvním verši třetí části výchozího textu se vyskytuje přirovnání.

**SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: N)**

**VYSVĚTLENÍ**

V posuzovaném verši „A jak si tak v moři spí" se přirovnání nevyskytuje; verš vyjadřuje pouze okolnost děje.

C5PBD17C0T02 · 2017 – 2. řádný termín (B) · úloha 20 · 1 b.

**VÝCHOZÍ TEXT**

TEXT 2
Metafora je přenesení pojmenování na základě podobnosti, např. ve spojení obloha byla poseta diamanty slovo diamanty označuje hvězdy.
(CZVV)

Ve kterém z následujících úseků TEXTU 1 se nevyskytuje metafora? Úlohu řešte na základě definice uvedené v TEXTU 2.

A. vyslal tak početnou armádu mloků
B. vylezli už za soumraku hledat žížaly
C. zvíře v podivném maškarním úboru
D. ohnivě plály žluté nepravidelné skvrny

**SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: B)**

**VYSVĚTLENÍ**

V možnosti B) se metafora prokazatelně nevyskytuje – jde o prosté vyjádření okolnosti bez přeneseného pojmenování.

C5PAD18C0T01 · 2018 – 1. řádný termín (A) · úloha 2 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

**TEXT 1**

(1) Jsi to ty, moře. Nezměněné.
Přece máš vždycky jinou tvář.
Jsi stejné. To my došli k změně.
Tak ahoj, moře! Jak se máš?
Když narodíš se v Praze, v Třinci,
o moři nemáš potuchu.
Ahój – tak zdraví námořníci
a Češi. Ti však na suchu.
V přístavu dřímá tolik lodí,
že přes ně vodu nevidíš.
Mít přístav – to se někdy hodí
a někdy je to na obtíž.

(2) Moře – to nejsou jenom lodě,
to je i širá holá pláň.
Strach z vody? Ten tu pošleš k vodě
a už v tom plaveš. A jsi sám.
Racci se křikem dvoří moři.
Je večer. Prostíráme stůl.
Do moře padá slunce. Hoří.
Syčí to. Zbude jenom sůl.
Dech noci sfouknul svíčky všecky.
Sfoukne i moji? Tu taky?
Jen obzor mrká. Spiklenecky.
Útesy. Mosty. Majáky.

(R. Malý, A co šuměla mušle, upraveno)

**TEXT 2**

Personifikace – lidská činnost se přisuzuje zvířeti, rostlině nebo věci, např. mráz pokreslil všechny okenní tabulky.

(L. Lederbuchová – E. Beránková, Čítanka 6, upraveno)

Ve kterém z následujících úseků TEXTU 1 se uplatňuje personifikace? Úlohu řešte na základě definice uvedené v TEXTU 2.

A. Je večer. Prostíráme stůl.
B. Ahój – tak zdraví námořníci
C. Jen obzor mrká. Spiklenecky.
D. Moře – to nejsou jenom lodě

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **C)**

VYSVĚTLENÍ

Obzoru je přisouzena lidská činnost (obzor spiklenecky mrká), což odpovídá definici personifikace z TEXTU 2.

**C5PBD18C0T02 · 2018 – 2. řádný termín (B) · úloha 4a · 1 b.**

VÝCHOZÍ TEXT

**TEXT 1**

(1) Jeden mobil se moc zlobil,
že musí psát esemesky,
kde jsou samé třesky plesky.
Štvaly ho ty věčné kecy,
v duchu vrčel: Mluvte k věci!
Nesnášel svou majitelku,
která žvaní půl dne vcelku,
a ať říká cokoli,
pořád jenom blábolí.

(2) A tak naschvál oněměl,
oněměl a pokoj měl
od té ukecané dámy.

Koupila si mobil nový.
Ten starý je v šuplíku
mezi ostatními krámy.
Nezazvoní, nezavrčí,
celý den i v noci mlčí,
celý šťastný si tam hoví
jako kočka na mlíku.

**TEXT 2**

Anafora – opakování stejného slova na začátku bezprostředně po sobě jdoucích veršů.
Epanastrofa – opakování stejného slova na konci jednoho a na začátku bezprostředně následujícího verše.

Vypište z TEXTU 1 dva celé verše, v nichž se vyskytuje ANAFORA.
Úlohu řešte na základě definic uvedených v TEXTU 2.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **celý den i v noci mlčí / celý šťastný si tam hoví**

**C5PBD18C0T02 · 2018 – 2. řádný termín (B) · úloha 4b · 1 b.**

*K témuž výchozímu textu výše.*

Vypište z TEXTU 1 dva celé verše, v nichž se vyskytuje EPANASTROFA.
Úlohu řešte na základě definic uvedených v TEXTU 2.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **a tak naschvál oněměl / oněměl a pokoj měl**

**C5PBD18C0T02 · 2018 – 2. řádný termín (B) · úloha 5c · 0,5 b.**

*K témuž výchozímu textu výše.*

Rozhodněte o tvrzení, zda odpovídá TEXTU 1 (A), nebo ne (N):

5.3 V druhé části textu se vyskytuje alespoň jedno přirovnání.

**SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ:** **ANO**

C5PBD19C0T02 · 2019 – 2. řádný termín (B) · úloha 20 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

**TEXT 1**

Nebyla to noc jako obvykle. Panovalo děsivé ticho. Vtom se ozvalo **silné** zadunění.

„Co se děje?" polekaným hlasem zvolala Muminkova maminka.

„Trochu se rozhýbala ohnivá hora," odpověděl Muminkův tatínek.

**Vzápětí** se údolím přehnala obrovská zpěněná vlna. Muminí dům se zakolébal, rovnováhu však neztratil. Do přízemí ale vnikla voda, proto se celá muminí rodina odebrala do prvního patra. Vyčkávali, co bude **dál**. Brzy ale byli ospalí od šplouchání neklidné vody, a tak se schoulili a usnuli na podlaze. Když se v sedm hodin ráno vzbudili, všichni hned běželi k oknu. Celý svět byl jinačí. Zmizel most, stromy jako by vyrůstaly přímo z vody a z kopců kolem muminího údolí se stalo několik **rozptýlených** ostrůvků.

„A je po ranní kávě," řekl zklamaně tatínek. Maminka pohlédla na zatopené schody do přízemí a povzdechla si.

„Mám se potopit pro snídani?" zeptal se Muminek.

„Nevydržíš tak dlouho bez dechu," nesouhlasila s nápadem maminka.

Tatínek pohotově vyvrtal vrtačkou do podlahy díru a zakrátko už se malým otvorem koukali na kuchyni shora. Maminka okouzleně zírala do slabě osvětleného nazelenalého akvária. Na jeho dně byla kamna, nahoře plavaly stolky a židličky. Rozesmála se, neboť tak zvláštní pohled do kuchyně považovala za zábavný.

„Maminko, nemohl bych to přece jen zkusit?" prosil Muminek.

„No dobrá, ale pořádně se nadechni," poučila ho maminka.

Muminek co nejvíc zklidnil dech a pak se potopil do kuchyně. Plaval ke spižírně, otevřel její dveře a nestačil se divit. Voda uvnitř byla zbarvená rozlitým mlékem. Vznášely se tu podivné kousky něčeho, co bývalo džemem. Muminek rychle popadl máselničku a zabalený bochník chleba a zamířil obloukem do salonu pro plechovku s kávou. Pak vyplaval. Ještě nikdy nebyla snídaně tak zajímavá.

**TEXT 2**

**Metafora** je přenesení pojmenování na základě podobnosti, např. ve spojení noční obloha byla poseta diamanty slovo diamanty označuje hvězdy.

Ve kterém z následujících úseků TEXTU 1 se nejvýrazněji uplatňuje metafora? Úlohu řešte na základě definice uvedené v TEXTU 2.

A. nikdy nebyla snídaně tak zajímavá
B. pohled do kuchyně považovala za zábavný
C. voda uvnitř byla zbarvená rozlitým mlékem
D. zírala do slabě osvětleného nazelenalého akvária

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **D)**

VYSVĚTLENÍ

Zaplavená kuchyně je přenesením pojmenování pojmenována jako nazelenalé akvárium – jde o metaforu na základě podobnosti.

C5PAD20C0T01 · 2020 – 1. řádný termín (A) · úloha 3 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

**TEXT 1**

(**1**) Narodilo se štěně,
lidí se nebálo,
se svým stínem na stěně to štěně
**celej den si hrálo**.
(**2**) A když povyrostlo víc,
protáhlo si nohy,
vydalo se do ulic, do vesnic
očuchávat rohy.
(**3**) Čuchá tady, čuchá tam
a ocasem vrtí,
uviděl ho jeho pán, grobián,
rozvzteklil se k smrti:
(**4**) Aby pes znal celou ves,
**to jsou ňáký mravy**?
Takovej všetečnej pes na řetěz,
to mu mravy spraví!
(**5**) **A tak na řetěze rost**,
až z něj vyrost hafan.
Jednou mu pán pro radost dával kost
a byl zle porafán.
(**6**) Jak to, že ten pes kouše,
sám sebe se tázal,
dřív neublížil mouše, proč kouše,
když jsem ho uvázal?
(**7**) Seběhla se celá ves
a pánovi praví:
Celej svět už ví to dnes, že řetěz
mravy nenapraví.
(Vzhledem k povaze jedné z úloh není zdroj výchozího textu uveden.)

**TEXT 2**

Když se v jedné sloce vyskytují verše, které se rýmují a zároveň končí slovy, z nichž jedno je celé obsaženo v druhém slově (např. předpos**lední** – **lední**), vzniká **rýmové echo**.

Místo předposlední
při tom závodě
získal medvěd lední
kvůli nehodě.
(CZVV)

Které z následujících tvrzení o TEXTU 1 je pravdivé? Úlohu řešte na základě definice uvedené v TEXTU 2.

A. Rýmové echo se vyskytuje ve třetí sloce.
B. Rýmové echo se vyskytuje ve čtvrté sloce.
C. Rýmové echo se vyskytuje v páté sloce.
D. Rýmové echo se vyskytuje v sedmé sloce.

**SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ:** **D)**

**VYSVĚTLENÍ**

V sedmé sloce se rýmují slova *praví* a *nenapraví*, přičemž *praví* je celé obsaženo v *nenapraví* – to je rýmové echo.

C5PBD21C0T02 · 2021 – 2. řádný termín (B) · úloha 3 · 1 b.

**VÝCHOZÍ TEXT**

(**1**) Ptala se Františky Marta:
„Máme zavřený vrata?
Nepolezou sem strašidla?
Venku je tma jak povidla."

(**2**) „Vrata jsou samý železo,
tudy k nám strašidla nevlezou.
Viděli by je kohouti,
co sedí v jívě na proutí,
a kdyby na ně kokrhali,
strašidla by se hrozně bály."

(**3**) „A tak mi řekni, a honem –
nemůžou spadnout komínem?"
„Tak z toho neměj vůbec strach,
spálily by se na tlapkách."
„Ale Františko, pověz mi –
neschovaly se do slámy?"
„Jsou holý jako žížaly,
vosiny by je píchaly."

(**4**) „A nechce vylízt ze studny
ňáký strašidlo záludný?"
„V studni je zima a mokrý zdi,
tam žádný strašidlo nehnízdí.
Neboj se, Marto, neměj strach,
můžeme zlobit v postýlkách."

Vysvětlivka: vosina (spisovně osina) – ostrý výrůstek na rostlinách
(I. M. Jirous, Magor dětem, upraveno)

Které z následujících tvrzení o výchozím textu je pravdivé?

A. Jak v první části textu, tak ve třetí části textu se vyskytuje přirovnání.
B. Ani v první části textu, ani ve třetí části textu se nevyskytuje přirovnání.
C. Přirovnání se vyskytuje v první části textu, nikoli však ve třetí části textu.
D. Přirovnání se vyskytuje ve třetí části textu, nikoli však v první části textu.

**SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: A)**

**VYSVĚTLENÍ**

V první části je přirovnání „tma jak povidla", ve třetí části „jsou holý jako žížaly".

C5PBD23C0T02 · 2023 – 2. řádný termín (B) · úloha 2 · 1 b.

**VÝCHOZÍ TEXT**

A tak ti budu vyprávět
o plavčíku, co málem svět
obeplul na své plachetnici
a jmenoval se plavčík Jan
a doma říkali mu Janek.
Taková loď si žádá vánek,
když ten se opře do plachet,
nemůže plavčík zahálet.
Kormidlo třímá bez únavy
a ryby vystrkují hlavy
z moře, jež tiché je jak laňka,
a obdivují toho Janka.
Plavčík Jan na obdiv si zvykl
a časem natolik už zpychl,
když ryby tleskaly mu zvučně,
že třímal už jen jednoručně.
A když tu slávu takhle nesl,
do hlubin jeho koráb klesl,
protože najel na útes.
Plavčík Jan taky na dno kles.
Nahoru vyplaval však zručně
a tentokráte obouručně.
Rybky, co tleskaly mu právě,
zatímco oddával se slávě,
jakmile nastala ta změna,
vzaly hned ploutve na ramena.
A kde se vzala, tu se vzala,
velryba k němu připlavala
a on ji na nos políbil.
Hle, co se stalo: náhle totiž
velryba zívla velmi zjevně
a plavčík Jan už nebyl zevně.
Co ti mám ještě vyprávět?
Plavčík Jan obeplouvá svět
a nic mu k štěstí nechybí
v břiše veliké velryby.
(J. Skácel, Uspávanka s plavčíkem a velrybou, upraveno)

Ve kterém z následujících úseků výchozího textu se vyskytuje aktualizace ustáleného slovního spojení? (Příklad: ustálené slovní spojení – *my o vlku a vlk za dveřmi*; aktualizace ustáleného slovního spojení – *my o vlku a ředitel za dveřmi*)

A. zívla velmi zjevně
B. časem natolik už zpychl
C. velryba k němu připlavala
D. vzaly hned ploutve na ramena

**SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: D)**

**VYSVĚTLENÍ**

Jde o aktualizaci ustáleného spojení *vzít nohy na ramena* (= ve strachu rychle utéct) – rybky vzaly ploutve místo nohou.

C5PDD23C0T04 · 2023 – 2. náhradní termín (D) · úloha 20 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

**TEXT 1**:

(**1**) Lydia stála uprostřed kuchyně a přihlížela, jak si jídlo na sporáku spokojeně pobrukuje. „Asi by ses měl podívat do dětského pokoje, Georgi."

„Proč? Stalo se něco?" zajímalo George.

„Zkrátka mi to tam teď **připadá** divné."

Šli spolu chodbou svého dokonalého domu. Jen samotný nábytek a nejrůznější technické vychytávky je přišly na třicet tisíc dolarů.

„Tak co se ti tu nezdá?" zeptal se George, když vstoupili do dětského pokoje.

(**2**) Chvilku se nic nedělo, záhy se ale před očima manželů Hadleyových zjevila africká savana, **věrně** zachycená do posledního kamínku a stébla trávy, a strop pokoje se proměnil v oblohu spalovanou žhavým sluncem. Georgeovi se rázem orosilo čelo potem.

„Pojď z toho slunce," řekl Lydii, „tohle už je moc skutečné. Stejně ale nechápu, co tě na tom znepokojuje."

Vtom se z přístrojů v rozích pokoje začaly linout pachy: horká vůně trávy, chladivý závan napajedla, ostrý zápach zvířat. Posléze se přidaly i první zvuky africké savany: dusot antilopích kopýtek, šustot supích křídel. Z keřů se vynořili lvi a pomalu se blížili k manželům Hadleyovým. George zaplavil obdiv ke géniovi, který tohle vše vymyslel. Dětský pokoj občas vypadal až neuvěřitelně přesně. Když George dostal chuť odskočit si do jakékoliv země, stačil mžik – a přání se splnilo.

Lvi se nyní zastavili a upřeně George s Lydií pozorovali. Znenadání se k nim rozběhli. Lydia zaječela a utekla na chodbu. George **vyrazil** za ní. Jakmile za sebou zabouchl dveře pokoje, rozesmál se.

„Georgi, málem nás sežrali!" polykala slzy Lydia.

„Uznávám, **nepochybně** to působí, jako by to bylo opravdové – úplná Afrika v domě. Ale nezapomeň, že to byl jen prostorový barevný film o přírodě."

(R. Bradbury, Ilustrovaný muž, upraveno)

**TEXT 2:**

**Personifikace** se uplatňuje např. ve spojení mráz kreslil na okna květy – něco (mráz), co je v našem běžném životě neživé, dělá něco (kreslí), co je typické pro člověka. Ve spojení nastaly silné mrazy se personifikace neuplatňuje.

Ve kterém z následujících úseků podtržených v TEXTU 1 se uplatňuje personifikace?
(Úlohu řešte na základě definice uvedené v TEXTU 2.)

A. jak si jídlo na sporáku spokojeně pobrukuje
B. že to byl jen prostorový barevný film o přírodě
C. dětský pokoj občas vypadal až neuvěřitelně přesně
D. vtom se z přístrojů v rozích pokoje začaly linout pachy

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **A)**

C5PAD24C0T01 · 2024 – 1. řádný termín (A) · úloha 16 · 3 b.

**VÝCHOZÍ TEXT**

TEXT 1

1. Při vyšetření si postěžoval lékaři, že od té nehody ho bolí celá ruka.
2. Protože jsem ve škole dával pozor, příprava na test mi zabrala jen dvacet minut.
3. Když ji při večeři požádal o ruku, rozplakala se, protože byla velmi šťastná.
4. Dala jsem si do kabelky tolik rtěnek a jiných líčidel, že vážila nejmíň dvě tuny.
5. Ve výloze butiku jsou vystaveny společenské šaty, které byly zlevněny na 5 000 Kč.
6. Při sledování filmů, v nichž vystupují duchové, se většinou trochu bojím.
7. Když s babičkou pečeme cukroví, zpíváme všechny koledy, které si vybavíme.
8. Ačkoli Štěpán chodil do hudební školy, dobře hrát na housle se nikdy nenaučil.
9. Kdykoli mi moje kamarádka Andrea začne vyprávět vtipy, umírám smíchy.
10. Protože ji hodně bolela hlava, vzala si lék, ale ten jí zabral až za hodinu.
11. Včera jsem si přečetl v jednom článku, že medvěd může být vysoký i 3 metry.
12. Napsal mi zprávu, že mé chování v divadle bylo poněkud nevhodné.
13. Na srazu bývalých spolužáků mi došlo, že jsem je neviděl celou věčnost.
14. V pokynech bylo uvedeno, že na letišti musíme být už dvě hodiny před odletem.
15. Petr vyhrál hodně peněz, a tak uspořádal okázalou hostinu v luxusní restauraci.

TEXT 2

Nadsázka – přehnané, zveličené tvrzení, např. když slyšel její milá slova, zatočil se s ním celý svět; mám hlad, že bych hřebíky polykal.

V TEXTU 1 jsou tři souvětí, pro něž platí, že se v každém z nich uplatňuje nadsázka. Najděte tato souvětí a napište jejich ČÍSLA. Čísla od sebe zřetelně oddělte čárkou.
(Úlohu řešte na základě definice uvedené v TEXTU 2. Za chybu je považováno jak neuvedení hledaného čísla, tak zapsání jakéhokoli čísla, které neodpovídá zadání.)

**SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ:**

**4, 9, 13**

**VYSVĚTLENÍ**

Souvětí 4 (vážila nejmíň dvě tuny), 9 (umírám smíchy) a 13 (neviděl celou věčnost) obsahují přehnané, zveličené tvrzení – nadsázku.

C5PBD24C0T02 · 2024 – 2. řádný termín (B) · úloha 20 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

**TEXT 1**

(**1**) Jednoho večera vešla Emily do dílny svého souseda Johna. V koutě leželo krásné jablko. Okamžitě po něm sáhla. **Právě** když spokojeně ohryzávala jádřinec, přišel John. Jakmile ji uviděl, polekaně vyjekl: „Kam se podělo to jabko?"

(**2**) „Já – já jsem ho snědla," koktala Emily.

„Proboha, to jsi neměla! To jabko bylo votrávený, byla to návnada pro krysy! Zabilo by jich to tucet cobydup!"

Vzápětí dílnou proběhla zděšená tvář, práskly dveře a Emily zmizela ve tmě. Pádila k domu, v němž žila od smrti rodičů. Teď byl ale tichý a temný. Emily zoufale vykřikla. Pomalu **nabývala** jistoty: až se všichni vrátí, najdou ji mrtvou. Jak dlouho vlastně trvá cobydup? A bude smrt bolet? Roztřesenýma rukama zapálila svíčku a vlekla se po schodech do hostinského pokoje, v němž jediném bylo zrcadlo. Sotva spatřila svůj smrtelně bledý obličej, zhrozila se. Ano, tohle je nepochybně tvář umírajícího člověka. Z rozjímání ji vytrhl zvuk kol, který se ozval zvenčí. Emily spěchala dolů do kuchyně, kam záhy vešly i její tety. Nevěřícně zíraly na tragicky vyhlížející stvoření se svíčkou v ruce.

„Emily, co se děje?" vykřikla Laura.

(**3**) „Umírám," odpověděla Emily vážně. „John **nalíčil** past na krysy. Dal do kouta otrávené jablko a já jsem ho snědla. Už mi zbývá jen pár minut života."

„Kdy jsi ho snědla?" zeptala se Laura vyděšené neteře.

„Zhruba před hodinou."

„To bys už teď byla mrtvá, nebo by ti přinejmenším bylo dost špatně," vyhodnotila situaci Alžběta. Potom rozhodla: „Lauro, dej jí pořádnou dávku hořčice s vodou, tímhle dávidlem určitě nic nezkazíme. Já jdu pro doktora. Cestou se ještě stavím u Johna."

Když se po chvilce vrátila sama, Laura vyhrkla: „Kde máš doktora?"

„Žádného doktora není **třeba**. Myslela jsem si to od samýho začátku. John si z Emily vystřelil. Chtěl ji trošku vystrašit," vysvětlila Alžběta.

(L. M. Montgomeryová, Emily z Novoluní, upraveno)

**TEXT 2**

**Pojmenování typu A** je založeno na záměně celku a části. Například ve větě V parku nebyla ani noha je vyjádřeno, že v parku nikdo nebyl. Slovem noha (tj. část) je označena osoba (tj. celek).

**Pojmenování typu B** na záměně celku a části založeno není. Například ve větě Včera jsem si zlomil nohu slovo noha označuje dolní končetinu, a ne nějakou osobu.

Které z následujících tvrzení o dvou větách podtržených v TEXTU 1 je pravdivé?
(Úlohu řešte na základě definic uvedených v TEXTU 2.)

A. Každá z těchto vět obsahuje pojmenování typu A.
B. Žádná z těchto vět neobsahuje pojmenování typu A.
C. Pojmenování typu A obsahuje pouze věta *Vzápětí dílnou proběhla zděšená tvář.*
D. Pojmenování typu A obsahuje pouze věta *Sotva spatřila svůj smrtelně bledý obličej.*

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **C)**

VYSVĚTLENÍ

Ve větě *Vzápětí dílnou proběhla zděšená tvář* označuje slovo *tvář* (část) osobu Emily (celek) – jde o pojmenování typu A. Ve větě *Sotva spatřila svůj smrtelně bledý obličej* označuje *obličej* jen část hlavy, ne osobu – jde o typ B.

**C5PCD24C0T03 · 2024 – 1. náhradní termín (C) · úloha 1 · 1 b.**

**VÝCHOZÍ TEXT**

(**1**)
Na našem dvoře stojí dřevník
a na něm rytíř korouhevník
**každý** den prapor vyvěsí:
od hřebínku až po ostruhy
oznamují nám barvy duhy,
že slunce vyšlo za lesy.

(**2**)
Praporečník už od svítání
probouzí trubkou kokrhání
všechny, kdož dosud nevstali.
A vězte: tento rytíř jitra
nedá vám pokoj ani zítra,
vy strašná vojska ospalých!

(J. Brukner, Kohout, upraveno)

Které z následujících tvrzení odpovídá výchozímu textu?

A. Jak slovo praporečník, tak slovní spojení rytíř jitra i vojsko ospalých v textu označují téhož kohouta.
B. Jak slovo praporečník, tak slovní spojení rytíř jitra v textu označují kohouta, slovní spojení vojsko ospalých označuje někoho jiného.
C. Slovo praporečník v textu označuje kohouta a slovní spojení rytíř jitra označuje někoho jiného, pojmenovaného také jako vojsko ospalých.
D. Slovo praporečník v textu označuje jednoho kohouta a slovní spojení rytíř jitra označuje druhého kohouta, pojmenovaného také jako vojsko ospalých.

**SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: B)**

C5PAD26C0T01 · 2026 – 1. řádný termín (A) · úloha 3 · 1 b.

**VÝCHOZÍ TEXT**

(1) Táta kouká jako cizí, / co to vidí v televizi? / Chudák štěně Opuštěně! / Táta řekne odhodlaně: / „Vezmem si ho ještě dnes, / než z něj bude Opupes!" / A tak si vzal frak a lulku / a už míří do útulku: / tam se, chudák, tulí k stěně / malé štěně Opuštěně. / „Půjdeš se mnou?" ptá se táta. / „Haf, haf, půjdu natotata." / „Auta budou kolem bzučet, / vezmu si tě do náruče. / (2) Nehody jsou dnes a denně, / pojď, ty štěně Opuštěně. / U nás, tam tě uvítá / domeček jak ulita." / (3) Tak to vzali přes vesnice, / vydýchat si mohli plíce, / jak se hnali do přístřeší. / Sára už se doma těší, / kouká z okna: „Co to štěká?" / Maličkatá bílá deka! / „Maminka ti nandá mlíčka, / budem si tě hezky hýčkat, / vykoupem tě v horké pěně, / viď, ty štěně Opuštěně! / (4) Pak ti budem drbat záda, / maličkatá, huňatá, / jak to mají ráda / Opuštěňata." /
*Vysvětlivka: lulka – typ dýmky*
(R. Král: Pohádka o Opuštěněti; upraveno)

Které z následujících tvrzení o výchozím textu je pravdivé?

A. Jak v druhé, tak ve čtvrté části textu se vyskytuje přirovnání.
B. Ani v druhé, ani ve čtvrté části textu se nevyskytuje přirovnání.
C. Přirovnání se vyskytuje v druhé, nikoli však ve čtvrté části textu.
D. Přirovnání se vyskytuje ve čtvrté, nikoli však v druhé části textu.

**SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: C)**

**VYSVĚTLENÍ**

V druhé části je přirovnání *domeček jak ulita*; ve čtvrté části slovo *jak* uvozuje způsobovou větu (jak to mají ráda), nikoli přirovnání.

## Rým, verš, sloka

31 úloh

C5PAD17C0T01 · 2017 – 1. řádný termín (A) · úloha 20b · 0,5 b.

**VÝCHOZÍ TEXT**

(**1**) Byl jeden král, byl starý,
už netěšil ho svět.
Netěšily ho dary.
Ten král rád jedl med!
(**2**) Tak rád ho jedl z misky,
rád **strkal** do něj nos.
Měl medu plné pysky
a trůn měl plný vos.
(**3**) Když jedl med, trůn zářil,
když nejedl, trůn zhas.
Ten král se šťastně tvářil
a tak mu plynul čas.
(**4**) Na jeho sladkém nose,
jenž svítil jako báň,
se zalíbilo vose.
A usedla si naň.
(**5**) Král nehněval se na ni.
Ten starý král byl rád.
Čechral si bradu dlaní
a chtělo se mu spát.
(**6**) Ten král hrál na mandoru…
Ach, co jej napadlo
důvěřovati tvoru,
který má žahadlo…
(**7**) Když jednou setmělo se
a začal padat sníh,
král omluvil se vose
a třikrát mocně kých!
(**8**) Ta vosa byla podlá.
Ten nevděčný tvor zhrd.
Ta vosa krále bodla
a král měl z toho smrt…
(V. Nezval, Manon Lescaut)

20.2 Rozhodněte, zda se první verš v první sloce rýmuje s veršem bezprostředně následujícím (A – pravdivé, N – nepravdivé).

**SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: N**

**VYSVĚTLENÍ**

První verš (*byl starý*) se nerýmuje s druhým (*ho svět*); rýmuje se až s třetím (*ho dary*).

**C5PAD17C0T01 · 2017 – 1. řádný termín (A) · úloha 20d · 0,5 b.**

*K témuž výchozímu textu výše.*

20.4 Rozhodněte, zda je ve výchozím textu jedno pětislabičné slovo (A – pravdivé, N – nepravdivé).

**SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ:** **A**

**VYSVĚTLENÍ**

Pětislabičné slovo ve výchozím textu je *důvěřovati* (dů-vě-řo-va-ti).

C5PBD17C0T02 · 2017 – 2. řádný termín (B) · úloha 2.4 · 0,5 b.

**VÝCHOZÍ TEXT**

(1) Taková stará velryba,
ta už se ani nehýbá.
Všechno zná a všude byla,
oceány prošmejdila,
vzhůru dolů a pak znova,
od Japonska dolů k pólu,
přes ta moře Sargasová.
Zná i létající ryby,
i co které želvě chybí,
který žralok se kde žení,
i proč voda suchá není.
(2) Ví, proč racek v bouři křičí
a proč moře není ničí –
je to moudrá stará teta.
Strašně stará.
Pětsetletá.
(3) A jak si tak v moři spí,
kolem plují sardinky,
rozpustilé dívčinky.
„Tiše, holky! Teta dřímá!"
„Proč ta teta dřímá stále?"
„Stará teta dřímá stále,
že už je jí moře malé."
(J. Kainar, Velryba, upraveno)

Rozhodněte, zda je následující tvrzení pravdivé (A), nebo ne (N):

**2.4** První verš výchozího textu se rýmuje s bezprostředně následujícím veršem.

**SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: A)**

**VYSVĚTLENÍ**

První verš „Taková stará velryba" se rýmuje s druhým veršem „ta už se ani nehýbá" (velryba × nehýbá).

**C5PBD17C0T02 · 2017 – 2. řádný termín (B) · úloha 5 · 1 b.**

*K témuž výchozímu textu výše.*

Které z následujících tvrzení odpovídá třetí části výchozího textu?

A. Všechny liché verše končí trojslabičným slovem.
B. Všechny sudé verše končí trojslabičným slovem.
C. Všechny sudé verše začínají dvojslabičným slovem.
D. Všechny liché verše začínají dvojslabičným slovem.

**SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: C)**

**VYSVĚTLENÍ**

Druhý, čtvrtý i šestý verš třetí části začínají dvojslabičným slovem: *kolem*, *tiše*, *stará*.

C5PAD18C0T01 · 2018 – 1. řádný termín (A) · úloha 4.1 · 0,5 b.

VÝCHOZÍ TEXT

**TEXT 1**

(1) Jsi to ty, moře. Nezměněné.
Přece máš vždycky jinou tvář.
Jsi stejné. To my došli k změně.
Tak ahoj, moře! Jak se máš?
Když narodíš se v Praze, v Třinci,
o moři nemáš potuchu.
Ahój – tak zdraví námořníci
a Češi. Ti však na suchu.
V přístavu dřímá tolik lodí,
že přes ně vodu nevidíš.
Mít přístav – to se někdy hodí
a někdy je to na obtíž.

(2) Moře – to nejsou jenom lodě,
to je i širá holá pláň.
Strach z vody? Ten tu pošleš k vodě
a už v tom plaveš. A jsi sám.
Racci se křikem dvoří moři.
Je večer. Prostíráme stůl.
Do moře padá slunce. Hoří.
Syčí to. Zbude jenom sůl.
Dech noci sfouknul svíčky všecky.
Sfoukne i moji? Tu taky?
Jen obzor mrká. Spiklenecky.
Útesy. Mosty. Majáky.

(R. Malý, A co šuměla mušle, upraveno)

**TEXT 2**

Personifikace – lidská činnost se přisuzuje zvířeti, rostlině nebo věci, např. mráz pokreslil všechny okenní tabulky.

(L. Lederbuchová – E. Beránková, Čítanka 6, upraveno)

Rozhodněte, zda následující tvrzení odpovídá TEXTU 1 (A), nebo ne (N):

**4.1** Text je ukázkou populárně naučného textu.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **N)**

VYSVĚTLENÍ

Text má funkci estetickou a jazykové prostředky jsou příznačné pro umělecký text, nikoli populárně naučný.

C5PAD18C0T01 · 2018 – 1. řádný termín (A) · úloha 4.2 · 0,5 b.

*K témuž výchozímu textu výše.*

Rozhodněte, zda následující tvrzení odpovídá TEXTU 1 (A), nebo ne (N):

**4.2** V každé sloce první části textu končí samohláskou pouze liché verše.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **N)**

VYSVĚTLENÍ

Ve druhé sloce první části končí samohláskou všechny verše (i sudé), nikoli pouze liché.

**C5PAD18C0T01 · 2018 – 1. řádný termín (A) · úloha 4.3 · 0,5 b.**

*K témuž výchozímu textu výše.*

Rozhodněte, zda následující tvrzení odpovídá TEXTU 1 (A), nebo ne (N):
**4.3** V každé sloce druhé části textu se rýmuje první verš se třetím.

**SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: A)**

**VYSVĚTLENÍ**

Ve všech třech slokách druhé části se první verš rýmuje se třetím (lodě/vodě, moři/hoří, všecky/spiklenecky).

**C5PAD18C0T01 · 2018 – 1. řádný termín (A) · úloha 4.4 · 0,5 b.**

*K témuž výchozímu textu výše.*

Rozhodněte, zda následující tvrzení odpovídá TEXTU 1 (A), nebo ne (N):
**4.4** V druhé části textu se vyskytuje alespoň jedno slovo obsahující dvojhlásku.

**SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: A)**

**VYSVĚTLENÍ**

V druhé části se vyskytuje nejsou (dvojhláska ou) a sfouknul/sfoukne (také ou).

**C5PBD18C0T02 · 2018 – 2. řádný termín (B) · úloha 5b · 0,5 b.**

VÝCHOZÍ TEXT

**TEXT 1**

(1) Jeden mobil se moc zlobil,
že musí psát esemesky,
kde jsou samé třesky plesky.
Štvaly ho ty věčné kecy,
v duchu vrčel: Mluvte k věci!
Nesnášel svou majitelku,
která žvaní půl dne vcelku,
a ať říká cokoli,
pořád jenom blábolí.

(2) A tak naschvál oněměl,
oněměl a pokoj měl
od té ukecané dámy.

Koupila si mobil nový.
Ten starý je v šuplíku
mezi ostatními krámy.
Nezazvoní, nezavrčí,
celý den i v noci mlčí,
celý šťastný si tam hoví
jako kočka na mlíku.

**TEXT 2**

Anafora – opakování stejného slova na začátku bezprostředně po sobě jdoucích veršů.
Epanastrofa – opakování stejného slova na konci jednoho a na začátku bezprostředně následujícího verše.

Rozhodněte o tvrzení, zda odpovídá TEXTU 1 (A), nebo ne (N):
5.2 V první části textu se vždy sudý verš rýmuje s bezprostředně následujícím veršem.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **ANO**

**C5PBD18C0T02 · 2018 – 2. řádný termín (B) · úloha 5d · 0,5 b.**

*K témuž výchozímu textu výše.*

Rozhodněte o tvrzení, zda odpovídá TEXTU 1 (A), nebo ne (N):
5.4 V druhé části textu začínají celkem tři verše jednoslabičným slovem.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **ANO**

C5PAD19C0T01 · 2019 – 1. řádný termín (A) · úloha 3c · 0,5 b.

VÝCHOZÍ TEXT

**TEXT 1**

(**1**) Běžel pes po městě a potkal člověka.
Člověk je jako pes, jenomže neštěká.
A pes mu povídá: „Pojď se mnou, brachu, k nám,
o Štědrém večeru nemá být nikdo sám!
Toulavý člověče, vezmu tě do smečky,
psí máma usmaží voňavé řízečky,
dáme si horký punč, budeme veselí,
však i psí Ježíšek ti něco nadělí!"
(**2**) Tulák šel s hafanem a za čtvrt hodiny
usedl ke stolu v kruhu psí rodiny,
jedlička svítila a došlo na dárky,
našli mu zánovní papuče z almárky
a byli veselí, zpívali koledy,
s cukrovím na míse obešli sousedy
a tulák skotačil s malými štěňátky –
byly to Vánoce skoro jak z pohádky.
Člověk je jako pes, to nikdo nezmění,
až na to, že nemá ocásek k vrtění.

**TEXT 2**

Neslabičné předložky mívají někdy slabičnou podobu, např. ve spojení V LESE píšeme neslabičnou předložku V, ale ve spojení VE VĚTRU píšeme její slabičnou podobu VE.
(V. Styblík, Český jazyk pro 7. ročník ZŠ, upraveno)

3.3 V první části textu se každý podtržený verš rýmuje s veršem bezprostředně následujícím.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **A**

VYSVĚTLENÍ

Každý podtržený verš se rýmuje s bezprostředně následujícím veršem (sdružený rým), např. člověka × neštěká.

C5PBD19C0T02 · 2019 – 2. řádný termín (B) · úloha 1.3 · 0,5 b.

VÝCHOZÍ TEXT

(**1**)
Maria Panna v samé **práci**
a Ježíšek jí nechce spát.
Poklízet, vařit, zašívat si
a ještě k tomu kolíbat.
Hrdlička lítá, samá legrace,
a nechce se jí, mršce, do **práce**.
Durdí se Panna: „Co se máš co smát?
Ježíška budeš kolíbat!"
Kolíbala hrdlička,
kolíbala Ježíška,
sotva zavřel očička,
ulítla mu hrdlička.
Kolíbka se zastavila,
Ježíšek, ten pláče zas,
mlíko z plotny utíkalo,
k **obědu** byl právě čas.
„Ty lajdačko, hned pojď sem,
počkej, my tě přivážem!"
Vzala Panna sametku:
„Ty, ty, poběhlice!"
Uvázala hrdličku
rovnou ke kolíbce.
(**2**)
**Oběd** už je uvařený
a Ježíšek spinká dál,
neposeda nesměje se,
pásek se jí zařezal.
„Prosím, prosím, svatá Panno,
dej mi trošku zalítat,
já už budu tuze hodná,
přijdu zase kolíbat.
Ježíškovi do kašičky
cukrů, cukrů, cukrů dám,
cukrů, cukrů do hubičky,
řekni: Už se nehněvám!"
Panna v smíchu klopí řasy:
„Kš! Kš! Leť si, pohane!
Za trest však na věčné časy
pásek ti už zůstane!"

Rozhodněte, zda následující tvrzení odpovídá výchozímu textu (A), nebo ne (N):
V poslední sloce první části textu i v poslední sloce druhé části textu se vyskytuje oslovení.

**SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: A**

**VYSVĚTLENÍ**

V poslední sloce první části se vyskytuje oslovení „poběhlice", v poslední sloce druhé části oslovení „pohane".

**C5PBD19C0T02 · 2019 – 2. řádný termín (B) · úloha 1.4 · 0,5 b.**

*K témuž výchozímu textu výše.*

Rozhodněte, zda následující tvrzení odpovídá výchozímu textu (A), nebo ne (N):
První sloka druhé části textu se skládá ze dvou sedmislabičných a dvou osmislabičných veršů.

**SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: A**

**VYSVĚTLENÍ**

Sedmislabičné verše: „a Ježíšek spinká dál"; „pásek se jí zařezal"; osmislabičné: „oběd už je uvařený"; „neposeda nesměje se".

C5PAD20C0T01 · 2020 – 1. řádný termín (A) · úloha 4c · 0,5 b.

VÝCHOZÍ TEXT

**TEXT 1**

(**1**) Narodilo se štěně,
lidí se nebálo,
se svým stínem na stěně to štěně
**celej den si hrálo**.
(**2**) A když povyrostlo víc,
protáhlo si nohy,
vydalo se do ulic, do vesnic
očuchávat rohy.
(**3**) Čuchá tady, čuchá tam
a ocasem vrtí,
uviděl ho jeho pán, grobián,
rozvzteklil se k smrti:
(**4**) Aby pes znal celou ves,
**to jsou ňáký mravy**?
Takovej všetečnej pes na řetěz,
to mu mravy spraví!
(**5**) **A tak na řetěze rost**,
až z něj vyrost hafan.
Jednou mu pán pro radost dával kost
a byl zle porafán.
(**6**) Jak to, že ten pes kouše,
sám sebe se tázal,
dřív neublížil mouše, proč kouše,
když jsem ho uvázal?
(**7**) Seběhla se celá ves
a pánovi praví:
Celej svět už ví to dnes, že řetěz
mravy nenapraví.
(Vzhledem k povaze jedné z úloh není zdroj výchozího textu uveden.)

**TEXT 2**

Když se v jedné sloce vyskytují verše, které se rýmují a zároveň končí slovy, z nichž jedno je celé obsaženo v druhém slově (např. předpos**lední** – **lední**), vzniká **rýmové echo**.
Místo předposlední
při tom závodě
získal medvěd lední
kvůli nehodě.
(CZVV)

Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda odpovídá TEXTU 1 (A), nebo ne (N).
4.3 V druhé sloce má první verš o jednu slabiku více než verš bezprostředně následující.

**SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: A**

**VYSVĚTLENÍ**

První verš druhé sloky je sedmislabičný, druhý verš je šestislabičný – první má tedy o jednu slabiku více.

**C5PAD21C0T01 · 2021 – 1. řádný termín (A) · úloha 4 · 1 b.**

**VÝCHOZÍ TEXT**

(**1**) Nad mořem lítá racek,
já stojím na molu,
jenže mám moře práce
a moře úkolů.
(**2**) Chci lovit mořský raky,
hledat loď pokladů,
objevit dávný vraky,
jenže jsem pozadu.
(**3**) Ve čtení, v psaní taky,
v počtech jsem na kuli,
nad mořem táhnou mraky,
když musím k tabuli.
(**4**) Jsem nejlepší ve třídě,
ale jen ve snění,
a když to na mě přijde,
všechno se promění.
(**5**) Nad školou lítá racek,
vzduch voní skořicí
a úča volá: Macek,
nespi mi v lavici.
(P. Šrut, Píseň o moři)

Které z následujících tvrzení o páté sloce výchozího textu je pravdivé?

A. První verš se rýmuje se třetím veršem, oba tyto verše jsou sedmislabičné.
B. První verš se rýmuje se třetím veršem, pouze jeden z těchto veršů je sedmislabičný.
C. První verš se rýmuje s bezprostředně následujícím veršem, oba tyto verše jsou sedmislabičné.
D. První verš se rýmuje s bezprostředně následujícím veršem, pouze jeden z těchto veršů je sedmislabičný.

**SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: A)**

**VYSVĚTLENÍ**

V páté sloce se rýmují 1. a 3. verš: *racek / Macek*; oba tyto verše jsou sedmislabičné.

C5PCD21C0T03 · 2021 – 1. náhradní termín (C) · úloha 3 · 1 b.

**VÝCHOZÍ TEXT**

(**1**) Dítě školou povinné
dovede to, co my ne.
My jsme sice světa znalí,
my jsme lidé s rozhledem,
ale hrát si jako malí,
to bohužel nesvedem.
(**2**) Co se všechno nestane,
když si dítě zamane:
kuchyně se stane lesem
a štokrle medvědem.
Já i vy to těžce nesem,
že to taky nesvedem.
(**3**) Dítě věří tomu,
že z domu do ulice
vede třeba chodba tajná,
o takové věci
domovní důvěrnice
nemá ani šajna.
(**4**) Dítě školou povinné
dovede to, co my ne.
Dejme tomu v elektrice
průvodčí se rozplyne.
Dítě bloumá po Africe,
loví lvice, a my ne.

Vysvětlivky: štokrle – židlička; elektrika – tramvaj

(J. Suchý, Dítě školou povinné)

Které z následujících tvrzení o dvou verších podtržených ve výchozím textu je pravdivé?

A. Tyto verše, které se spolu rýmují, mají stejný počet slabik.
B. Tyto verše, které se spolu nerýmují, mají stejný počet slabik.
C. Tyto verše, které se spolu rýmují, nemají stejný počet slabik.
D. Tyto verše, které se spolu nerýmují, nemají stejný počet slabik.

**SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: A)**

C5PDD21C0T04 · 2021 – 2. náhradní termín (D) · úloha 3 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

**TEXT 1**

Vytáhnout trávu z hlíny Nachystat noty ptáčkům, Včeličkám květy sladit
a nazeleno natřít. obléci nahé stromy, a děcka nutit vstávat
Načernit pěkně stíny vysmát se poškoláčkům, a kožich kočkám hladit
a všechno živé sbratřit. pozlatit **střechy**, domy. a peckám **jádra** dávat.

Všem hadům svléci kůži, Rozmíchat v lese barvy
načesat řádně louky, a kdeco zrána zrosit,
spočítat lístky **růží** probudit v **zemi** larvy
a pruty leštit, brouky. a teplo do děr nosit.

(báseň F. Halase)

Které z následujících tvrzení o první sloce TEXTU 1 je pravdivé?

A. Tato sloka obsahuje čtyři sedmislabičné verše.
B. Tato sloka obsahuje osm sedmislabičných veršů.
C. Tato sloka obsahuje čtyři verše, z nichž pouze některé jsou sedmislabičné.
D. Tato sloka obsahuje osm veršů, z nichž pouze některé jsou sedmislabičné.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **A)**

C5PAD22C0T01 · 2022 – 1. řádný termín (A) · úloha 1 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

**Jak se chovat v lese**

Hajný prostě nesnese,
když mu někdo po lese
jak šílenec lítá,
když s výrazem divé zvěře
ničí stromy, ničí keře,
láme větve smrku, jedli,
rozkopává ryzce, bedly,
huláká jak na lesy,
což vysokou vyděsí!
Ajaj, ten to schytá.
Hajný hned po škodné pátrá,
nezná sestru, nezná bratra!
Chceš-li žít až do sta roků,
střez se myslivcových broků!
Nasaj sílu z kmene stromů
a způsobně vrať se domů.
Řádění už bylo dost,
pomysli na myslivost!
*Vysvětlivka: vysoká – vysoká zvěř, např. jelen*
(báseň E. Staré a M. Starého, upraveno)

Které z následujících tvrzení odpovídá výchozímu textu?

A. Hajný trestá pouze ty, kteří v jeho lese pytlačí.
B. Hajný mimo jiné nestrpí, když v lese někdo povykuje.
C. Hajný střílí po všech lidech, kteří v jeho lese sbírají houby.
D. Hajný se nejvíc rozčílí, když v lese někdo čerpá energii ze stromů.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **B)**

VYSVĚTLENÍ

Pravdivost tvrzení B) dokládají pasáže o tom, že hajný nesnese, když v lese někdo huláká (povykuje).

**C5PAD22C0T01 · 2022 – 1. řádný termín (A) · úloha 2 · 1 b.**

*K témuž výchozímu textu výše.*

Které z následujících tvrzení o verších podtržených ve výchozím textu je pravdivé?

A. První verš má o dvě slabiky méně než druhý verš.
B. První verš má o jednu slabiku méně než druhý verš.
C. První verš má shodný počet slabik jako druhý verš.
D. První verš má o jednu slabiku více než druhý verš.

**SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: C)**

**VYSVĚTLENÍ**

První podtržený verš je osmislabičný, druhý podtržený verš je také osmislabičný.

C5PBD22C0T02 · 2022 – 2. řádný termín (B) · úloha 2 · 1 b.

**VÝCHOZÍ TEXT**

Obří tělo, mračný zrak,
venku stojí sněhulák.
KDYŽ MRÁZ PÁLÍ, VICHR DUJE,
sněhulák se pošklebuje:
„Dobře tak!"
Sněhuláčku, jak se máš?
Tak zlý nejsi, jak se zdáš,
hrozíš, dokud sníh nejihne,
ale jaro, to ti střihne
na rubáš!
Sněhuláčku ubohý,
nebudeš moct na nohy,
až jen slunko teple svitne,
to tě, sněhuláčku, chytne
za rohy!
Budeš pryč jak na koni,
skřivánek ti zazvoní,
mušky budou hráti tobě
a fialka na tvém hrobě
zavoní.
*Vysvětlivka: rubáš – oděv pro zemřelé*

Které z následujících tvrzení o verši zapsaném ve výchozím textu velkými písmeny je pravdivé?

A. Tento verš je osmislabičný a rýmuje se s veršem, který není osmislabičný.
B. Tento verš není osmislabičný a rýmuje se s veršem, který je osmislabičný.
C. Tento verš je osmislabičný a rýmuje se s veršem, který je také osmislabičný.
D. Tento verš není osmislabičný a rýmuje se s veršem, který také není osmislabičný.

**SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: C)**

**VYSVĚTLENÍ**

Verš „Když mráz pálí, vichr duje" je osmislabičný a rýmuje se s osmislabičným veršem „sněhulák se pošklebuje".

C5PCD22C0T03 · 2022 – 1. náhradní termín (C) · úloha 3 · 1 b.

**VÝCHOZÍ TEXT**

(1) Náš kocourek, rudovousek,
vyvedl nám pěkný kousek,
ano, vyved kus!
Náš kocourek, rudovousek,
nesněd nám jen husy kousek,
on sněd celou hus!
(2) Náš kocourek rozmrzelý
sněd jen husu, nechal zelí,
to mu bylo mdlé;
když jsme se to dozvěděli,
náš kocourek, vždycky bdělý,
věděl, že je zle.
(3) Věděl, že je v nebezpečí,
že ta husa byla něčí,
a on, nezván, host.
Hned pomyslel na zaječí,
na cestu však mezi řečí
poslední vzal kost.
(J. V. Sládek, Rudovousek, upraveno)

Které z následujících tvrzení o výchozím textu je pravdivé?

A. V každé sloce je první verš osmislabičný.
B. V žádné sloce není první verš osmislabičný.
C. Pouze v jedné sloce je první verš osmislabičný.
D. Celkem ve dvou slokách je první verš osmislabičný.

**SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: A)**

C5PDD22C0T04 · 2022 – 2. náhradní termín (D) · úloha 3 · 1 b.

**VÝCHOZÍ TEXT**

Kdys byla jedna princezna
tak přemilá, tak líbezná!
Byl ženichů hned **plný** hrad,
leč otec, ten ji nechtěl vdát.
Tu v uchazečů přišel rej
princ z daleka – byl čaroděj.
A když byl otcem odmítnut,
zved výše kouzelnický prut.
A s kletbou děsnou přejel most
a zaklel hrad i kolem hvozd.
Sto pavouků se zakmitlo
a všady kol se zachytlo.
Od větve k větvi dál a dál
a každý pilně tkal a tkal.
Od stromu k valům, ku hrázi,
ty nitě byly provazy.
Vše objaly, vše sevřely,
král s dcerou hlady vymřeli.
Jen prales bujel, prales kvet
a pavoučí v něm hýřil svět.
*Vysvětlivka: hvozd – velký hustý les*
(J. Vrchlický, Začarovaný les, zkráceno)

Které z následujících tvrzení je pravdivé?

A. Ve výchozím textu jsou podtrženy dva sedmislabičné verše.
B. Ve výchozím textu jsou podtrženy dva osmislabičné verše.
C. Ve výchozím textu jsou podtrženy dva verše, z nichž jen jeden je sedmislabičný.
D. Ve výchozím textu jsou podtrženy dva verše, z nichž jen jeden je osmislabičný.

**SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: B)**

C5PCD23C0T03 · 2023 – 1. náhradní termín (C) · úloha 3 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

(**1**)
Máme kostru ve skříni,
v noci chrastí v kuchyni,
vždycky vleze do ledničky,
zakousne se do ředkvičky
a po noční svačině
zase vleze do skříně.

(**2**)
Náš kostlivec ve skříni
nemiluje koření,
**čichne** k pepři a pak pčíká,
rychle hledá láhev mlíka,
a když se ho napije,
podlahu nám polije.

(**3**)
Náš kostlivec ve skříni
chce si sehnat brnění,
k oblékání už má návod,
bude dělat strašný rachot
a sousedům na dvoře
bude klepat na dveře.

(**4**)
Náš kostlivec ve skříni
vyjel v noci na koni,
mraky plují, měsíc svítí,
mlhou, polem už se řítí,
potom zmizel v bažinách,
zaúpěl a šel z něj strach.

(**5**)
Náš kostlivec ve skříni
pokaždé si umíní,
že až půjdu večer spát,
bude mi u hlavy stát,
jenže já vytáhnu meč,
křiknu: Nestůj, venku kleč.

(**6**)

Náš kostlivec ve skříni
v noci skáče v předsíni,
**dupe**, až se lustr houpe,
a on se na stěnu drápe,
černý rubáš na sobě,
drápe se i po stropě.
(J. Hutka, Máme kostru ve skříni, upraveno)

Které z následujících tvrzení o výchozím textu je pravdivé?

A. V první sloce se pátý verš rýmuje se šestým, totéž platí pro druhou sloku.
B. V první sloce se pátý verš nerýmuje se šestým, totéž platí pro druhou sloku.
C. V první sloce se pátý verš rýmuje se šestým, totéž ale neplatí pro druhou sloku.
D. V první sloce se pátý verš nerýmuje se šestým, totéž ale neplatí pro druhou sloku.

**SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: A)**

C5PDD23C0T04 · 2023 – 2. náhradní termín (D) · úloha 3 · 1 b.

**VÝCHOZÍ TEXT**

Lichožrout mé ségry Božky
je labužník na ponožky.
Přišel k nám už předloni
a nic mu jen tak nevoní
jak ponožky její.
Vážně!
Nic jiného nejí.
Jenom jednou – za totáče –
spořádal i punčocháče
od tetičky z Francie.
(Chudinka, už nežije.)
Ach, to bylo pláče
pro ty punčocháče!
Prohledala každý kout
a ten prevít Lichožrout
v koši prádla seděl zticha
a počítal:
Sudá, lichá…
Totiž:
Lichožrout mé ségry Božky
(tlusté břicho, žádné nožky)
z párů dělá licháče.
Pět ponožek ke sváče,
nejmíň sedm k večeři,
pak vyklouzne ze dveří
a hurá zas k sousedům!
V noci projde celý dům,
vynechá jen pana Krohu.
**A proč právě pana Krohu?**
**Vám to klidně říci mohu:**
**on má jenom jednu nohu.**
*Vysvětlivka: totáč – totalitní režim, tj. režim založený na potlačování lidských práv*
(P. Šrut, Lichožrout, upraveno)

Které z následujících tvrzení o verších tučně vyznačených ve výchozím textu je pravdivé?

A. Všechny tyto verše jsou osmislabičné.
B. Pouze dva verše jsou osmislabičné, a to první a druhý.
C. Pouze dva verše jsou osmislabičné, a to první a třetí.
D. Pouze dva verše jsou osmislabičné, a to druhý a třetí.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **A)**

**C5PAD24C0T01 · 2024 – 1. řádný termín (A) · úloha 2 · 1 b.**

VÝCHOZÍ TEXT

Ze všech superhrdinů je nejdivnější zdaleka. Nic neumí a před domem ho nóbl bourák nečeká.
Na Supermana nestačí – ani na Batmana, bych řek. Já ho mám ale nejradši: jmenuje se The Flek.
Nesviští kolem zeměkoule, neumí vyslat rázové vlny, nadání totiž má jen jedno: na všem udělat hnusné skvrny.
Nelítá, neplave, neskáče, což ho trápí nesmírně. Kvůli své jediné schopnosti zaplatí majlant v čistírně.
*Vysvětlivka: Superman a Batman jsou superhrdinové.*
(T. Burton, The Flek, upraveno)

Které z následujících tvrzení o první sloce výchozího textu je pravdivé?

A. V této sloce se spolu rýmují dva osmislabičné verše.
B. V této sloce se spolu rýmují dva verše, z nichž pouze ten první je osmislabičný.
C. V této sloce se spolu rýmují dva verše, z nichž pouze ten druhý je osmislabičný.
D. V této sloce se spolu rýmují dva verše, z nichž žádný není osmislabičný.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **A)**

VYSVĚTLENÍ

Osmislabičný verš „je nejdivnější zdaleka" se rýmuje s osmislabičným veršem „ho nóbl bourák nečeká".

**C5PBD24C0T02 · 2024 – 2. řádný termín (B) · úloha 2 · 1 b.**

**VÝCHOZÍ TEXT**

Do světa dva čerti přišli
oblečeni v módním šatě,
hlavu hrdě vztyčovali,
prsty rukou celé v zlatě.
Mimo vyšší kruhy věru
společnost neměli jinou:
svůj vždy k svému – poznají se
ti, kdož páchnou čertovinou.
S chuďasem však jednou také
čerti podali si ruce –
jako by však spálili se,
řvali strašně v kruté muce.
Což v té ruce kříž byl skrytý,
že pryč chasa řvoucí chvátá?
Hrozivější než kříž byla
ďáblu – ruka mozolnatá!
*Vysvětlivka: vyšší kruhy – skupina mocných lidí*
(A. Koukl, Balada o čertech, upraveno)

Které z následujících tvrzení vystihuje výchozí text?

A. Tento text, v jehož každé sloce se druhý verš rýmuje se čtvrtým, je próza.
B. Tento text, v jehož každé sloce se druhý verš rýmuje se čtvrtým, je poezie.
C. Tento text, v jehož slokách se pouze někdy rýmuje druhý verš se čtvrtým, je próza.
D. Tento text, v jehož slokách se pouze někdy rýmuje druhý verš se čtvrtým, je poezie.

**SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: B)**

**VYSVĚTLENÍ**

Text je psán ve verších (poezie), nikoli v próze; v každé sloce se druhý verš rýmuje se čtvrtým: šatě × zlatě, jinou × čertovinou, ruce × muce, chvátá × mozolnatá.

C5PCD24C0T03 · 2024 – 1. náhradní termín (C) · úloha 2 · 1 b.

**VÝCHOZÍ TEXT**

(**1**)
Na našem dvoře stojí dřevník
a na něm rytíř korouhevník
**každý** den prapor vyvěsí:
od hřebínku až po ostruhy
oznamují nám barvy duhy,
že slunce vyšlo za lesy.

(**2**)
Praporečník už od svítání
probouzí trubkou kokrhání
všechny, kdož dosud nevstali.
A vězte: tento rytíř jitra
nedá vám pokoj ani zítra,
vy strašná vojska ospalých!

(J. Brukner, Kohout, upraveno)

Kolik devítislabičných veršů se nachází v první části výchozího textu?

A. celkem dva
B. celkem tři
C. celkem čtyři
D. celkem pět

**SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: C)**

C5PDD24C0T04 · 2024 – 2. náhradní termín (D) · úloha 2 · 1 b.

**VÝCHOZÍ TEXT**

Kam zmizela nám princezna,
kam utekla, kam schovala se,
ve které zemi pávy pase,
kdo do té země cestu zná?
Je daleko a je až kdesi
za sedmi řekami a lesy,
tak daleko a ještě dál.
V té zemi za železnou mřeží,
ve vysoké až k nebi věži
princeznu černokněžník střeží.
Být princem, nic bych neváhal,
jal bych se přes **ty** řeky brodit,
princeznu šel bych vysvobodit,
černému muži bych ji vzal.
Tomu, co za železnou mřeží,
ve vysoké až k nebi věži
princeznu hlídá, přísně střeží.
A jestli vrátíme se zpátky,
s princeznou budem pásti pávy
na našem dvorku, ne až kdesi
za sedmi řekami a lesy,
tam za horou, ba ještě dál.
(J. Skácel, Pohádka o princezně a pávech, upraveno)

Které z následujících tvrzení o výchozím textu je pravdivé?

A. V tomto textu jsou podtrženy tři osmislabičné verše.
B. V tomto textu jsou podtrženy tři devítislabičné verše.
C. V tomto textu jsou podtrženy tři verše, z nichž celkem dva jsou osmislabičné.
D. V tomto textu jsou podtrženy tři verše, z nichž celkem dva jsou devítislabičné.

**SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: B)**

C5PAD25C0T01 · 2025 – 1. řádný termín (A) · úloha 2 · 1 b.

**VÝCHOZÍ TEXT**

Kde bydlí víla? / Asi v mechu, / celou noc tančí bez oddechu, / pak věneček si odstrojí / a ustele si pod chvojí. / A co má k jídlu? / Místo kávy / do hrníčku si sbírá z trávy / třpytivé rosné krůpěje. / A ráno si je ohřeje. / A to jí stačí? / Stačí asi, / je živa jenom z vůně, krásy / a na svůj usměvavý ret / dá lupen růže, který slét. // A viděl jsi ji? / Jenom v šeru / a větřík tam **hrál** na **citeru**. / Myslel jsem – někdo neznámý, / a lampa ve tmě zhasla mi. / A byla hezká? / Jistě byla, / je hezká každá, když je víla. / A druhého dne jsem tam zdvih / pár kvítečků už povadlých.

*Vysvětlivka: citera – hudební nástroj*

(J. Seifert, Rozhovor, upraveno)

Které z následujících tvrzení o verši podtrženém ve výchozím textu je pravdivé?

A. Tento osmislabičný verš se rýmuje s osmislabičným veršem z téže sloky.
B. Tento sedmislabičný verš se rýmuje s osmislabičným veršem z téže sloky.
C. Tento osmislabičný verš se nerýmuje s osmislabičným veršem z téže sloky.
D. Tento sedmislabičný verš se nerýmuje s osmislabičným veršem z téže sloky.

**SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: A)**

**VYSVĚTLENÍ**

Podtržený verš „a ustele si pod chvojí" je osmislabičný a rýmuje se s osmislabičným veršem „pak věneček si odstrojí" z téže sloky.

C5PBD25C0T02 · 2025 – 2. řádný termín (B) · úloha 2 · 1 b.

**VÝCHOZÍ TEXT**

Nad **zelenou** louží
vosa bosa krouží
už snad od pátku.
Bříško, krk i záda
prohlíží si ráda
v tomto zrcátku.
Kroutí se a kroutí
v **zelenavém** proutí,
pyšně zvedá nos.
„Jak mi to dnes sluší!
Já jsem, na mou duši,
nejkrásnější z vos!"
Venku před maštalí
čtyři koně stáli,
bílé hříbátko.
Hříbě zasmálo se,
rozběhlo se v rose,
vypilo té vose zrcátko.
*Vysvětlivka: maštal – konírna, stáj pro koně*
(K. Šiktanc, Vosa parádnice, upraveno)

Které z následujících tvrzení o verši podtrženém ve výchozím textu je pravdivé?

A. Tento šestislabičný verš se rýmuje s jiným šestislabičným veršem z téže sloky.
B. Tento sedmislabičný verš se rýmuje s jedním šestislabičným veršem z téže sloky.
C. Tento šestislabičný verš se nerýmuje s žádným šestislabičným veršem z téže sloky.
D. Tento sedmislabičný verš se nerýmuje s žádným šestislabičným veršem z téže sloky.

**SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: A)**

**VYSVĚTLENÍ**

Podtržený verš je šestislabičný a rýmuje se se šestislabičným veršem „Hříbě zasmálo se" z téže sloky.

C5PCD25C0T03 · 2025 – 1. náhradní termín (C) · úloha 2 · 1 b.

**VÝCHOZÍ TEXT**

(**1**) U potoka na stráni
skákali dva klokani.
Jeden skočil sedm metrů,
a to ještě proti větru,
druhý ale zakopnul,
do potoka upadnul.
Plave klokan v potoce,
vylezl až v zátoce.
Když chtěl z kapsy vylít vodu,
nečekal tam žádnou zradu,
ale sáhnul na raky,
ti ho štípli do ruky.
(**2**) Klokan křičí: „Běžte ven,
kapsa není podnájem!"
RAKŮM SE VŠAK V KAPSE LÍBÍ,
to bydlení nemá chyby.
Teplé je a útulné
pro dva raky potulné.
(**3**) Raci v kapse zůstali,
klokan skáče po poli.
Tam pes dingo číhá v křoví,
vyrazí po klokanovi.
Psa čekala klepeta,
vylít jako raketa.
Chudák dingo – v čumáku
má štípance od raků.
Kňučí, mručí, kulhá, pláče,
klokan domů v klidu skáče.
Je mu zcela nebesky,
už se cítí moc hezky.
(J. Hutka, Klokan, upraveno)

Které z následujících tvrzení o verši zapsaném ve výchozím textu velkými písmeny je pravdivé?

A. Tento verš je jako jediný z druhé části textu osmislabičný.
B. Tento verš je jako jediný z druhé části textu devítislabičný.
C. Tento verš je osmislabičný stejně jako bezprostředně následující verš.
D. Tento verš je osmislabičný stejně jako bezprostředně předcházející verš.

**SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: C)**

## Umělecký a neumělecký text, próza a poezie

16 úloh

C5PAD17C0T01 · 2017 – 1. řádný termín (A) · úloha 20a · 0,5 b.

**VÝCHOZÍ TEXT**

(**1**) Byl jeden král, byl starý,
už netěšil ho svět.
Netěšily ho dary.
Ten král rád jedl med!
(**2**) Tak rád ho jedl z misky,
rád **strkal** do něj nos.
Měl medu plné pysky
a trůn měl plný vos.
(**3**) Když jedl med, trůn zářil,
když nejedl, trůn zhas.
Ten král se šťastně tvářil
a tak mu plynul čas.
(**4**) Na jeho sladkém nose,
jenž svítil jako báň,
se zalíbilo vose.
A usedla si naň.
(**5**) Král nehněval se na ni.
Ten starý král byl rád.
Čechral si bradu dlaní
a chtělo se mu spát.
(**6**) Ten král hrál na mandoru…
Ach, co jej napadlo
důvěřovati tvoru,
který má žahadlo…
(**7**) Když jednou setmělo se
a začal padat sníh,
král omluvil se vose
a třikrát mocně kých!
(**8**) Ta vosa byla podlá.
Ten nevděčný tvor zhrd.
Ta vosa krále bodla
a král měl z toho smrt…
(V. Nezval, Manon Lescaut)

20.1 Rozhodněte, zda je výchozí text ukázkou neuměleckého textu (A – pravdivé, N – nepravdivé).

**SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: N**

**VYSVĚTLENÍ**

Text má estetickou funkci a jazykové prostředky příznačné pro umělecký text, není tedy textem neuměleckým.

C5PBD18C0T02 · 2018 – 2. řádný termín (B) · úloha 5a · 0,5 b.

VÝCHOZÍ TEXT

**TEXT 1**

(1) Jeden mobil se moc zlobil,
že musí psát esemesky,
kde jsou samé třesky plesky.
Štvaly ho ty věčné kecy,
v duchu vrčel: Mluvte k věci!
Nesnášel svou majitelku,
která žvaní půl dne vcelku,
a ať říká cokoli,
pořád jenom blábolí.

(2) A tak naschvál oněměl,
oněměl a pokoj měl
od té ukecané dámy.

Koupila si mobil nový.
Ten starý je v šuplíku
mezi ostatními krámy.
Nezazvoní, nezavrčí,
celý den i v noci mlčí,
celý šťastný si tam hoví
jako kočka na mlíku.

**TEXT 2**

Anafora – opakování stejného slova na začátku bezprostředně po sobě jdoucích veršů.
Epanastrofa – opakování stejného slova na konci jednoho a na začátku bezprostředně následujícího verše.

Rozhodněte o tvrzení, zda odpovídá TEXTU 1 (A), nebo ne (N):
5.1 Jde o ukázku uměleckého textu.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **ANO**

C5PAD19C0T01 · 2019 – 1. řádný termín (A) · úloha 3a · 0,5 b.

VÝCHOZÍ TEXT

**TEXT 1**

(**1**) Běžel pes po městě a potkal člověka.
Člověk je jako pes, jenomže neštěká.
A pes mu povídá: „Pojď se mnou, brachu, k nám,
o Štědrém večeru nemá být nikdo sám!
Toulavý člověče, vezmu tě do smečky,
psí máma usmaží voňavé řízečky,
dáme si horký punč, budeme veselí,
však i psí Ježíšek ti něco nadělí!"
(**2**) Tulák šel s hafanem a za čtvrt hodiny
usedl ke stolu v kruhu psí rodiny,
jedlička svítila a došlo na dárky,
našli mu zánovní papuče z almárky
a byli veselí, zpívali koledy,
s cukrovím na míse obešli sousedy
a tulák skotačil s malými štěňátky –
byly to Vánoce skoro jak z pohádky.
Člověk je jako pes, to nikdo nezmění,
až na to, že nemá ocásek k vrtění.

**TEXT 2**

Neslabičné předložky mívají někdy slabičnou podobu, např. ve spojení V LESE píšeme neslabičnou předložku V, ale ve spojení VE VĚTRU píšeme její slabičnou podobu VE.
(V. Styblík, Český jazyk pro 7. ročník ZŠ, upraveno)

Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda odpovídá TEXTU 1 (A), nebo ne (N).

3.1 Text je próza.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **N**

VYSVĚTLENÍ

Text je veršovaný, uspořádaný do pravidelných slok – jde tedy o poezii, nikoli prózu.

**C5PAD19C0T01 · 2019 – 1. řádný termín (A) · úloha 3b · 0,5 b.**

*K témuž výchozímu textu výše.*

3.2 Jde o ukázku neuměleckého textu.

**SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ:** **N**

**VYSVĚTLENÍ**

Text má estetickou funkci a jazykové prostředky příznačné pro umělecký styl – jde o text umělecký.

C5PBD19C0T02 · 2019 – 2. řádný termín (B) · úloha 1.1 · 0,5 b.

VÝCHOZÍ TEXT

(**1**)
Maria Panna v samé **práci**
a Ježíšek jí nechce spát.
Poklízet, vařit, zašívat si
a ještě k tomu kolíbat.
Hrdlička lítá, samá legrace,
a nechce se jí, mršce, do **práce**.
Durdí se Panna: „Co se máš co smát?
Ježíška budeš kolíbat!"
Kolíbala hrdlička,
kolíbala Ježíška,
sotva zavřel očička,
ulítla mu hrdlička.
Kolíbka se zastavila,
Ježíšek, ten pláče zas,
mlíko z plotny utíkalo,
k **obědu** byl právě čas.
„Ty lajdačko, hned pojď sem,
počkej, my tě přivážem!"
Vzala Panna sametku:
„Ty, ty, poběhlice!"
Uvázala hrdličku
rovnou ke kolíbce.
(**2**)
**Oběd** už je uvařený
a Ježíšek spinká dál,
neposeda nesměje se,
pásek se jí zařezal.
„Prosím, prosím, svatá Panno,
dej mi trošku zalítat,
já už budu tuze hodná,
přijdu zase kolíbat.
Ježíškovi do kašičky
cukrů, cukrů, cukrů dám,
cukrů, cukrů do hubičky,
řekni: Už se nehněvám!"
Panna v smíchu klopí řasy:
„Kš! Kš! Leť si, pohane!
Za trest však na věčné časy
pásek ti už zůstane!"

Rozhodněte, zda následující tvrzení odpovídá výchozímu textu (A), nebo ne (N):
Text je ukázkou poezie.

**SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: A**

**VYSVĚTLENÍ**

Text je veršovaný, uspořádaný do pravidelných slok, jde tedy o poezii.

**C5PBD19C0T02 · 2019 – 2. řádný termín (B) · úloha 1.2 · 0,5 b.**

*K témuž výchozímu textu výše.*

Rozhodněte, zda následující tvrzení odpovídá výchozímu textu (A), nebo ne (N):
Jde o ukázku uměleckého textu.

**SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: A**

**VYSVĚTLENÍ**

Text má především funkci estetickou, jazykové prostředky užité v textu jsou příznačné pro umělecký styl.

C5PAD20C0T01 · 2020 – 1. řádný termín (A) · úloha 4a · 0,5 b.

VÝCHOZÍ TEXT

**TEXT 1**

(**1**) Narodilo se štěně,
lidí se nebálo,
se svým stínem na stěně to štěně
**celej den si hrálo**.
(**2**) A když povyrostlo víc,
protáhlo si nohy,
vydalo se do ulic, do vesnic
očuchávat rohy.
(**3**) Čuchá tady, čuchá tam
a ocasem vrtí,
uviděl ho jeho pán, grobián,
rozvzteklil se k smrti:
(**4**) Aby pes znal celou ves,
**to jsou ňáký mravy**?
Takovej všetečnej pes na řetěz,
to mu mravy spraví!
(**5**) **A tak na řetěze rost**,
až z něj vyrost hafan.
Jednou mu pán pro radost dával kost
a byl zle porafán.
(**6**) Jak to, že ten pes kouše,
sám sebe se tázal,
dřív neublížil mouše, proč kouše,
když jsem ho uvázal?
(**7**) Seběhla se celá ves
a pánovi praví:
Celej svět už ví to dnes, že řetěz
mravy nenapraví.
(Vzhledem k povaze jedné z úloh není zdroj výchozího textu uveden.)

**TEXT 2**

Když se v jedné sloce vyskytují verše, které se rýmují a zároveň končí slovy, z nichž jedno je celé obsaženo v druhém slově (např. předpos**lední** – **lední**), vzniká **rýmové echo**.
Místo předposlední
při tom závodě
získal medvěd lední
kvůli nehodě.
(CZVV)

Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda odpovídá TEXTU 1 (A), nebo ne (N).

4.1 Jde o ukázku uměleckého textu.

**SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ:** **A**

**VYSVĚTLENÍ**

Text má funkci estetickou a jazykové prostředky v něm užité jsou příznačné pro umělecký styl.

**C5PCD21C0T03 · 2021 – 1. náhradní termín (C) · úloha 1 · 1 b.**

**VÝCHOZÍ TEXT**

(**1**) Dítě školou povinné
dovede to, co my ne.
My jsme sice světa znalí,
my jsme lidé s rozhledem,
ale hrát si jako malí,
to bohužel nesvedem.
(**2**) Co se všechno nestane,
když si dítě zamane:
kuchyně se stane lesem
a štokrle medvědem.
Já i vy to těžce nesem,
že to taky nesvedem.
(**3**) Dítě věří tomu,
že z domu do ulice
vede třeba chodba tajná,
o takové věci
domovní důvěrnice
nemá ani šajna.
(**4**) Dítě školou povinné
dovede to, co my ne.
Dejme tomu v elektrice
průvodčí se rozplyne.
Dítě bloumá po Africe,
loví lvice, a my ne.
Vysvětlivky: štokrle – židlička; elektrika – tramvaj
(J. Suchý, Dítě školou povinné)

Které z následujících tvrzení je pravdivé?

A. Ve výchozím textu se píše o tom, co dítě dokáže díky své fantazii.
B. Z výchozího textu vyplývá, že kvůli fantazii dítě přichází o své dětství.
C. Z výchozího textu vyplývá, že kvůli fantazii dítě často ztrácí své přátele.
D. Ve výchozím textu se píše o tom, proč dítě tak často zneužívá svou fantazii.

**SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ:** **A)**

C5PBD22C0T02 · 2022 – 2. řádný termín (B) · úloha 3 · 1 b.

**VÝCHOZÍ TEXT**

Obří tělo, mračný zrak,
venku stojí sněhulák.
KDYŽ MRÁZ PÁLÍ, VICHR DUJE,
sněhulák se pošklebuje:
„Dobře tak!"
Sněhuláčku, jak se máš?
Tak zlý nejsi, jak se zdáš,
hrozíš, dokud sníh nejihne,
ale jaro, to ti střihne
na rubáš!
Sněhuláčku ubohý,
nebudeš moct na nohy,
až jen slunko teple svitne,
to tě, sněhuláčku, chytne
za rohy!
Budeš pryč jak na koni,
skřivánek ti zazvoní,
mušky budou hráti tobě
a fialka na tvém hrobě
zavoní.
*Vysvětlivka: rubáš – oděv pro zemřelé*

Které z následujících tvrzení odpovídá výchozímu textu?

A. Jde o umělecký text, který se skládá ze dvou slok.
B. Jde o umělecký text, který se skládá ze čtyř slok.
C. Jde o neumělecký text, který se skládá ze dvou slok.
D. Jde o neumělecký text, který se skládá ze čtyř slok.

**SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: B)**

**VYSVĚTLENÍ**

Jde o báseň (umělecký text s estetickou funkcí), která se skládá ze čtyř slok.

C5PCD22C0T03 · 2022 – 1. náhradní termín (C) · úloha 20 · 1 b.

**VÝCHOZÍ TEXT**

Když se Prcek vrátil ze zajetí zpět ke svým kamarádům, ***** jim nemusel vyprávět, co se mu přihodilo. Držkoun to totiž celou dobu sledoval ze své pozorovatelny na stromě a **neprodleně** vše hlásil ostatním. Všichni tak s Prckem prožívali zajetí, výprask prutem, všechny ty dlouhé minuty plné utrpení, strachu a vzteku a nakonec i propuštění.

„Musíme zdrhat!" řekl Třesprdelka, kterému velitelovo příšerné dobrodružství připomnělo jeho vlastní nemilé zážitky.

„Nejdřív se musím voblíct," namítl Prcek a položil na zem raneček udělaný z košile. Když **rozvázal** její rukávy, našel boty, triko, ale kalhoty nikde…

„Co se stalo s mejma kalhotama?" zděsil se.

„**Možná** žes je ztratil cestou," napadlo Držkouna.

Parta kamarádů se ihned **pustila** do hledání. I když ale pořádně prozkoumali bojiště, žádný kus látky, který by připomínal kalhoty, na louce neležel. Držkoun dokonce vylezl na strom a díval se, ***** někam nezapadly. Za okamžik oznámil: „Nic nevidím. Seš si jistej, Prcku, žes je strčil dovnitř, když ses za tím křovím převlíkal?"

„Sem si jistej," odpověděl znepokojeně velitel.

Náhle kamarádi zaslechli vítězný zpěv svých protivníků vracejících se domů. Držkoun se natahoval, aby na ně skrz větve viděl, a vtom vztekle zařval: „Voni maj tvoje kalhoty. Čmajzli ti je, lumpové! Navlíkli je na klacek místo svýho praporu."

„Tak to sem vyřízenej! Jak projdu vesnicí? A co řeknu doma?" zbledl Prcek.

Po nekonečných minutách usilovného přemýšlení se Držkoun plácl do čela: „Mám to! Hele, já k vám jít nemůžu, protože by mě tví rodiče mohli načapat. Ty tam ale jít můžeš. Svlíknu si svoje kalhoty a dám ti je. Ty se zadem dostaneš domů, vezmeš si jiný kalhoty a ty moje mi přineseš." Zdálo se, že je to geniální nápad.

(L. Pergaud, Knoflíková válka, upraveno)

Která z následujících možností vystihuje výchozí text?
(vnější charakteristika = popis vzhledu nějaké osoby)

A. Jde o prózu, jejíž součástí je vnější charakteristika osob, které zajaly Prcka.
B. Jde o poezii, jejíž součástí je vnější charakteristika osob, které zajaly Prcka.
C. Jde o prózu, jejíž součástí není vnější charakteristika osob, které zajaly Prcka.
D. Jde o poezii, jejíž součástí není vnější charakteristika osob, které zajaly Prcka.

**SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: C)**

C5PAD23C0T01 · 2023 – 1. řádný termín (A) · úloha 3 · 1 b.

**VÝCHOZÍ TEXT**

Hloupé holky netopýry / mají často za upíry / a hraběte Drákulu / za hodného bambulu. // Ale to se strašně pletou! / Tamhleten stín za roletou, / to je **upír** Drákula! // Jak to žádá tradice – / navoněný levandulí / už se chystá za Vendulí / Novákovou z 3. C. // Nakroutí si zplihlé kníry, / vyděsí dva netopýry / a pak nechá za vraty / hrad i celé Karpaty. // Letí v plášti mezi mraky, / cení zuby – **upířáky** / a ve svitu měsíce / navoněný levandulí / skočí oknem za Vendulí / Novákovou z 3. C. // Jenže neví Drákula, / jak chytrá je Vendula! // Ta, než vleze pod deku, / schroupá kilo česneku. / Ví, že platí na upíry / jen česnek či prošlé sýry, / že ta vůně (pardon, smrad) / zažene je do Karpat. // Proto jezte česnek denně, / ať Drákula zaručeně / ze své hradní světnice / navoněný levandulí / nevrátí se za Vendulí / Novákovou z 3. C. // (P. Šrut, Hrabě Drákula a Nováková z 3. C, upraveno)

Která z následujících možností nejlépe vystihuje výchozí text?

A. Tento text, jehož cílem je zejména pobavit čtenáře, je próza.
B. Tento text, jehož cílem je zejména pobavit čtenáře, je poezie.
C. Jde o prózu, která nikoho nepobaví, ale naopak každého čtenáře vystraší.
D. Jde o poezii, která nikoho nepobaví, ale naopak každého čtenáře vystraší.

**SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: B)**

**VYSVĚTLENÍ**

Text je psán ve verších (poezie), nikoli v próze, a jeho tón je humorný a nadsazený, takže cílem je pobavit čtenáře.

C5PBD23C0T02 · 2023 – 2. řádný termín (B) · úloha 20 · 1 b.

**VÝCHOZÍ TEXT**

(**1**) Adara si nikdy nebyla zcela jistá, jestli zima přináší ledového draka, nebo ledový drak zimu. Vždy ale věděla, kdy zima, sníh a ledový drak mají přijít, protože v tu dobu měla narozeniny.

(**2**) Adara se narodila za strašného mrazu. Zima na ní tenkrát nechala své otisky. Asi proto byla jiná než ostatní děti. Už si nevzpomínala, kdy ledového draka spatřila poprvé. Připadalo jí, že byl součástí jejího života **odjakživa**.

Adara znala draky už předtím. Hal, mladší bratr jejího otce, totiž létal na jednom z nich. Ledový drak byl ale daleko větší, byl pokrytý jinovatkou a zuby – tři řady hrozivých kopí nestejné délky – měl z rampouchů. Když zamával křídly, zafoukal studený vítr, když dýchal, tvořil se led. Adara se ho ale nebála. Byla přece zimní dítě.

(**3**) Té zimy, kdy oslavila své páté narozeniny, na něm letěla poprvé. Ledový drak si ji opět našel na poli, kde jako obvykle stavěla hrad ze sněhu. Když toho rána dosedl **vedle** ní, rozhodla se na něj vylézt. Objala jeho studený krk a vzápětí se spolu vznesli do oblak. **Odtud** najednou viděla svět úplně jinak. Když letěli nad otcovou farmou, zahlédla svého bratra Geoffa. Vypadal docela maličký.

Adara s drakem strávili ve vzduchu dlouhé hodiny. Jejich první společný let byl vzrušující, ale také dost nebezpečný. Adara totiž neměla postroj, jaký používá Hal a ostatní královští drakoletci. **Občas** proto hrozilo, že ji drak máváním křídel setřese. K večeru konečně začali klesat. Bylo těsně po setmění, když přistáli na zemi. Doma otec Adaru nejdřív objal a pak jí vynadal. Nechápala to. Geoff jí ale pošeptal: „Proletěl tudy ledový drak a všechny vyděsil. Otec se bál, že tě ta stvůra sežrala." Adara se jen usmála.

(G. R. R. Martin, Ledový drak, upraveno)

Která z následujících možností vystihuje výchozí text?

A. Jde o umělecký text, který vypráví Adara.
B. Jde o umělecký text, který vypráví o Adaře.
C. Jde o neumělecký text, který vypráví Adara.
D. Jde o neumělecký text, který vypráví o Adaře.

**SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: B)**

**VYSVĚTLENÍ**

Text má estetickou funkci (umělecký) a je vyprávěn ve 3. osobě o Adaře, nikoli Adařiným hlasem.

C5PAD25C0T01 · 2025 – 1. řádný termín (A) · úloha 11 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

**TEXT 1**

(**1**) Aru se probrala na podlaze v Síni bohů. Vzápětí spatřila své spolužáky. Vypadali, jako když se film zastaví uprostřed bojové scény. Byli ztuhlí v čase. Aru se postavila a opatrně se jich dotkla. Kůži měli teplou, na krku jim **tepala** krev, na těle žádné zranění. SAKRA, co se to stalo? pomyslela si.

Náhle se odněkud zvenčí ozval jakýsi skřípot. Znělo to jako otevírání dveří. Aru se rozběhla ke vchodu. To, co před Síní bohů objevila, jí vůbec nedávalo smysl. Máma s očima plnýma paniky měla obě nohy nad zemí, jako by zmrzla ve skoku. Kamenný slon, jenž stál v muzeu desítky let, zvedl chobot a znovu vydal ten skřípavý zvuk.

(**2**) Vystrašená Aru se pokoušela stáhnout mámu na zem a přitom křičela: „Mami, dělej něco! Ten slon je posedlý!" Jenže máma se ani nepohnula.

Vtom z nitra **oživlého** slona zaburácel hluboký a drsný hlas: „Slyšte všichni! Jak se opovažujete rozsvítit lampu?" Vzápětí slonovi cosi vylétlo z tlamy. Byl to… holub.

„Kde je ten prastarý válečník, který rozsvítil lampu z Bháratu?" zjišťoval pták.

Dívka bez přemýšlení vyhrkla: „Jak to, že teď zníš jinak?" Předtím byl holubův hlas temný jako bouře, teď jí ale připomínal jejího matikáře s pisklavým hlasem.

Holub nafoukl hruď: „Něco se ti nezdá na mé mluvě, lidská holko? Buď ráda, že se s tebou vůbec bavím. Měla bys vědět, že jsem schopný napáchat velikou zkázu! Kdekdo se mě bojí!"

(**3**) „A co je na tom dobrého?"

„Na tom je něco mocného," odfrkl si pták, „a když si můžu vybrat mezi dobrem a mocí, vždy zvolím to druhé. Ale k věci. Lampa byla rozsvícena. Rozsvítit ji **zvládne** jen ten, kdo má mimořádné schopnosti – Pánduovec. Jeho role je nyní zcela **zásadní**!"

Aru zvedla bradu: „Tu lampu jsem rozsvítila já."

Holub dočista zkoprněl: „HERNAJS, tak to se můžeme se světem rozloučit."

(R. Chokshi, Aru Šah a konec času, upraveno)

**TEXT 2**

**Výraz typu A:** i bez okolního textu **lze** určit, o který slovní druh jde, např. domy (je to vždy podstatné jméno).

**Výraz typu B:** bez okolního textu **nelze** určit, o který konkrétní slovní druh jde, např. stát (může to být buď podstatné jméno, nebo sloveso).

Která z následujících možností vystihuje TEXT 1?

A. Jde o vyprávění, v němž vystupují dívka Aru a holub Pánduovec.
B. Jde o text, který vypráví dívka Aru a v němž vystupuje holub Pánduovec.
C. Jde o vyprávění, v němž vystupují dívka Aru a holub, jehož jméno není v textu uvedeno.
D. Jde o text, který vypráví dívka Aru a v němž vystupuje holub, jehož jméno není v textu uvedeno.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **C)**

VYSVĚTLENÍ

Aru není vypravěčkou (příběh je vyprávěn ve 3. osobě) a holub nemá jméno – Pánduovec je označení blíže nespecifikované osoby z holubovy přímé řeči.

C5PBD25C0T02 · 2025 – 2. řádný termín (B) · úloha 9 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

**TEXT 1**

(**1**) Jednoho zářijového rána byly na dvoře všechny děti z Vratiče – tak se jmenoval náš dětský domov. Byl totiž úklidový den. Vytřepávali jsme polštáře, deky a prostěradla. Náhle přijel listonoš ze **vsi** a zdálky mával obálkou. Gerd, ředitelka Vratiče, si převzala dopis, a když ho dočetla, zašeptala: „Za dva týdny sem přijedou inspektoři: zkontrolují hygienické podmínky a přepočítají děti." Přelétla nás neklidným pohledem, jako by nás počítala. To ale nemusela. Věděli jsme, že ve Vratiči je padesát jedna dětí, tedy přesně o jedno víc, než povoluje úřední nařízení.

(**2**) Zrovna jsme se chystali odnést lůžkoviny dovnitř, když na PŘÍJEZDOVOU cestu vjelo zrezivělé volvo. Zaparkovalo a dveře auta se otevřely. Nejdřív se vynořila obrovská noha porostlá černými chlupy, poté s hekáním vylezla celá řidička. Byla dva metry VYSOKÁ a břicho měla jako **sud**. Rozhostilo se hrobové ticho. Před námi totiž stála Gorila! Ostatní děti se rozběhly do domu, já jsem ale dočista zkameněla. Teprve když se mé a Goriliny oči střetly a ona se zasmála, přičemž ODHALILA své ohromné tesáky, jsem vystřelila pryč. Pádila jsem do pokoje. Bylo tu nebývale rušno.

(**3**) Aron na mě šibalsky mrknul: „Jonno, viděla jsi to obrovský břicho? Je úplně jasný, proč sem přijela. Adoptovat dítě je levnější než si kupovat maso v obchodě."

„Ty jsi ale hloupej. Přestaň si vymýšlet," odsekla jsem mu.

Chvilku jsme se popichovali, když vtom do pokoje vstoupily Gorila a Gerd.

„Nástup!" rozkázala šéfka Vratiče. Postavili jsme se do řady a Gorila si nás začala prohlížet. U mě se zastavila.

„To je Jonna – naprosto beznadějný případ," posteskla si Gerd.

Gorila ale nečekaně prohlásila: „Já si tu holku vemu."

Rozbušilo se mi srdce a bylo mi na zvracení. Gerd ještě vzala Gorilu do kanceláře VYPLNIT nějaké údaje do formulářů o adopci a zanedlouho už volvo opouštělo Vratič. Já jsem seděla na sedadle spolujezdce.

(F. Nilsson, Gorila a já, upraveno)

**TEXT 2**

**Slovní tvar typu A:** napíšeme-li v daném tvaru podstatného jména nad jednu souhlásku háček, získáme spisovný tvar slovesa (např. vázu → vážu).

**Slovní tvar typu B:** napíšeme-li v daném tvaru podstatného jména nad jednu souhlásku háček, získáme spisovný tvar jiného podstatného jména (např. bankou → baňkou).

Která z následujících možností vystihuje TEXT 1?

A. Jde o prózu, v níž celkem čtyři postavy promlouvají v přímé řeči.
B. Jde o prózu, v níž celkem pět postav promlouvá v přímé řeči.
C. Jde o poezii, v níž celkem čtyři postavy promlouvají v přímé řeči.
D. Jde o poezii, v níž celkem pět postav promlouvá v přímé řeči.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **A)**

VYSVĚTLENÍ

TEXT 1 je neveršovaný (próza) a v přímé řeči promlouvají čtyři postavy: Gerd, Aron, Jonna a Gorila.

C5PDD25C0T04 · 2025 – 2. náhradní termín (D) · úloha 2 · 1 b.

**VÝCHOZÍ TEXT**

Jeden sedlák měl tři syny,
nebáli se žádné dřiny.
„Kubo, dojdi pro kládu!"
Kuba kývl: „Tak já jdu."
Šlapal, šlapal, přišel k lesu:
„Já tu kládu neunesu!"
Posadil se, **vzdychl**: „**Ech**,
co mám dělat? Je to pech!"
Kuba nejde… Co se děje?
Zavolali pro Matěje.
„Matěji, běž pro kládu!"
Matěj kývl: „Tak já jdu."
Šlapal, šlapal, přišel k lesu:
„Já ji taky neunesu!"
Posadil se, **vzdychl**: „**Ach**."
Kuba dodal: „Kde je brach?"
Matěj nejde… To je doba –
ztratili se v lese oba!
„Honzo, dojdi pro kládu!"
Honza kývl: „Tak já jdu."
Šlapal, šlapal, přišel k lesu:
„Sám tu kládu neunesu.
Na jednoho je jí moc –
pospěšte mi na pomoc!
Chopte se té klády, bratři,
ve třech máme sílu za tři!"
Už se kláda nakládá:
„Hej rup! Šup s ní na záda!"
Už ji nesou svižným krokem
polní cestou za potokem,
tuhle kládu z javora
přinesli až do dvora.

Které z následujících tvrzení o výchozím textu je pravdivé?

A. Jde o umělecký text, který se skládá ze dvou slok.
B. Jde o umělecký text, který se skládá ze čtyř slok.
C. Jde o neumělecký text, který se skládá ze dvou slok.
D. Jde o neumělecký text, který se skládá ze čtyř slok.

**SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: B)**

C5PDD26C0T04 · 2026 – 2. náhradní termín (D) · úloha 11 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

**TEXT 1**

(**1**) Od prvního únosu gavaldonských dětí uběhlo už dvě stě let. Každé čtyři roky byly uneseny dvě. Na pohlaví ani na věku nezáleželo. Někdy zmizeli dva chlapci a jindy chlapec s dívkou, některému unesenému bylo šestnáct a jiný sotva oslavil dvanácté narozeniny. Existovalo jediné kritérium: jedno z unesených dětí bylo krásné a hodné a to druhé nehezké a divné.

(**2**) Obyvatelé Gavaldonu nejdříve z únosů vinili medvědy. Časem ale **dospěli** k závěru, že medvědi za nic nemůžou, protože žádného medvěda v okolí neviděli. Zatímco dospělí zvažovali další vysvětlení (třeba teorii o létajícím lidožroutovi), děti z městečka zaznamenaly něco podezřelého. Tváře zmizelých, známé z podobizen vyvěšených na náměstí, totiž objevily ve svých pohádkových knížkách. Malého Honzu, který byl unesen před sto lety, **poznaly** podle rošťáckého rozcuchu a dolíčků ve tvářích. Teď v knížce lehával na peci a měl neutuchající chuť na buchty. Zato **nezbedný** Angus, klučina s pihami a se špičatýma ušima, který zmizel společně s Honzou, se změnil v pihovatého draka.

Dospělí zprvu jejich pohádkové teorii nevěřili. Pak jim ale děti ukázaly obrázky známějších obličejů. Roztomilá Anička, unesená před padesáti lety, seděla na útesu jako krásná mořská víla, kdežto **nemilosrdná** Estra budila hrůzu jako prohnaná čarodějnice.

(**3**) Teď už nikdo v městečku nebyl na pochybách. Unesené děti našly nový život v pohádkových příbězích. Všechny ty knihy pocházely ze zatuchlého knihkupectví, které vlastnil pan Deauville. On sám nevěděl, odkud se berou. Zkrátka jednou za rok se ráno v jeho krámku objevila tajemná zásilka. Když ji pan Deauville onehdy otevřel a začal z ní vybalovat knížky, všiml si, že v záhybu krabice je namalovaný erb s bílou a černou labutí, jehož součástí je stuha s nápisem.

(**4**) Ta malá černá písmenka vysvětlovala, kam se unesené děti poděly: do Školy dobra a zla. Únosy pokračovaly, ale únosce už získal jméno. Gavaldonští mu začali říkat Školník.

(Vzhledem k povaze jedné z úloh není zdroj výchozího textu uveden.)

**TEXT 2**

**Slovesa typu A** (např. psát) vyjadřují budoucnost pomocí slovesa být (např. budu psát).

Budoucí čas slovesa typu A = infinitiv tohoto slovesa + sloveso být užité v budoucím čase.

**Slovesa typu B** (např. napsat) vyjadřují budoucnost bez pomoci slovesa být (tedy nikoli budu napsat, ale napíšu).

Která z následujících možností nejlépe vystihuje TEXT 1?

A. Jde o umělecký text, který vypráví o únosech gavaldonských dětí.

B. Jde o neumělecký text, který vypráví o únosech gavaldonských dětí.

C. Jde o umělecký text obsahující celou pohádku o únosech gavaldonských dětí, která začíná spojením *malého Honzu* a končí spojením *prohnaná čarodějnice*.

D. Jde o neumělecký text obsahující celou pohádku o únosech gavaldonských dětí, která začíná spojením *malého Honzu* a končí spojením *prohnaná čarodějnice*.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **A)**